

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Gabriela Johnová

**NAŘÍZENÍ BRUSEL I A JINÉ
PROCESNÍ PŘEDPISY EVROPSKÉHO
MEZINÁRODNÍHO PRÁVA SOUKROMÉHO**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jan Brodec, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování: 30. 3. 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 3. 2015

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce JUDr. Bc. Janu Brodcovi, LL.M., Ph.D. za cenné připomínky a trpělivost při vedení práce.

Obsah

Úvod.....	1
1 Stručný úvod do problematiky evropského mezinárodního práva soukromého.....	3
1.1 Pojem evropské mezinárodní právo soukromé.....	3
1.2 Evropské mezinárodní právo procesní.....	4
1.3 Prameny evropského mezinárodního práva soukromého a procesního.....	5
1.4 Politické pozadí vývoje v oblasti evropského mezinárodního práva soukromého a procesního.....	6
1.5 K pojmu bydliště v Nařízení Brusel I.....	8
2 Nařízení Brusel I a hlavní změny v Nařízení Brusel I bis.....	11
2.1 Historie úpravy materie spadající do Nařízení Brusel I.....	11
2.2 Předmět úpravy a působnost nařízení.....	13
2.3 Příslušnost podle Nařízení Brusel I.....	15
2.4 Důvody přijetí revidovaného Nařízení Brusel I bis.....	18
2.5 Zrušení doložky vykonatelnosti.....	20
2.6 Volba soudu a posílení dohod o ní.....	25
2.7 Litispence ve vztahu k soudním řízením ve třetím státě.....	31
2.8 Úprava litispence v reakci na tzv. italské torpédo.....	32
2.9 Další úprava litispence.....	33
2.10 Předběžná a zajišťovací opatření.....	34
2.11 Vymezení hranice pro rozhodčí řízení.....	35
2.12 Změna Nařízení Brusel I bis v souvislosti s patentovým balíčkem.....	38
3 Jiné procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého.....	40
3.1 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003.....	40
3.2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007.....	42
3.3 Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001.....	43
3.4 Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000.....	44
3.5 Nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004.....	45
3.6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006.....	47
3.7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007.....	48
3.8 Nařízení Rady (ES) č. 4/2009.....	50
3.9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012.....	52
Závěr.....	54
Přehled použitých zkratk.....	57
Seznam literatury.....	58
Abstrakt.....	70
Abstract.....	71

Úvod

Evropská procesní právní úprava mezinárodního práva soukromého naznala v posledních přibližně patnácti letech poměrně výrazných změn. Vzhledem k uplatňování principů volného pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb, jednoho ze základních kamenů, na kterém je postaven jednotný trh a celá Evropská unie, se rozvíjí i potřeba co nejsnazšího uplatňování práva napříč hranicemi členských států. To se v procesní oblasti děje především prostřednictvím přijímání nástrojů sekundárního práva Evropské, a to zejména prostřednictvím přijímání nařízení. Nejvýznamnějším a nejpoužívanějším procesním předpisem evropského mezinárodního práva soukromého je tzv. Nařízení Brusel I.

V současné době lze pod označením „Nařízení Brusel I“ spatřovat dvě nařízení. Jednak je to nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, které vstoupilo v platnost 1. března 2002, jednak nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, které se použije od 10. ledna 2015 (s výjimkou článků 75 a 76, které se použijí od 10. ledna 2014). V této práci je pro odlišení nařízení č. 44/2001 označováno jako „Nařízení Brusel I“ a nařízení č. 1215/2012 jako „Nařízení Brusel I bis“¹.

Předmětem zkoumání této práce jsou procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého se zaměřením zejména na Nařízení Brusel I. Vzhledem k tomu, že se jedná o materii poměrně širokou, v otázkách Nařízení Brusel I se práce zaměřuje především na zásadní rozdíly mezi původní právní úpravou a novou právní úpravou zavedenou Nařízením Brusel I bis. Práce však neabstrahuje ani od ostatních významných nařízení upravujících problematiku procesního práva v rámci Evropské unie. Cílem práce je tak zkoumat a zmapovat základní úskalí problematiky evropského mezinárodního práva procesního a jeho právní úpravy.

Práce je rozdělena do třech kapitol. V kapitole první je obsažen obecný úvod do problematiky evropského mezinárodního práva soukromého a jeho procesních předpisů

¹ Srov. např. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 304 s. ISBN 9788074005046, str. 91.

se zaměřením na objasnění základní terminologie. Předmětem druhé kapitoly jsou změny obsažené v Nařízení Brusel I bis a jejich zhodnocení. Ve třetí kapitole se pak práce zabývá jinými procesními předpisy evropského mezinárodního práva soukromého.

Při zpracování této práce byly využity metody komparativní, deskriptivní a analytická. Komparativní metoda byla použita zejména při porovnání znění Nařízení Brusel I se zněním Nařízení Brusel I bis. Deskriptivní metoda byla využita především v první kapitole při popisu obecného úvodu do zkoumané problematiky, ale i v dalších částech práce, např. v popisu historie materie spadající do úpravy Nařízení Brusel I, částečně i v kapitole třetí. Analytická metoda byla využita při zkoumání dopadů předmětné právní úpravy.

Základním pramenem pro zpracování práce se staly texty zkoumaných předpisů a judikatura. Dalšími prameny je literatura vydávaná nejen v České republice, ale i v jiných členských státech Evropské unie, jedná se zejména o monografie, odborné články, ale i návrhy předpisů a různé zprávy, posudky a komentáře. Veškerá použitá literatura je uvedena v příloženém seznamu.

Práce je zpracována dle právního stavu ke dni 15. března 2015.

1 Stručný úvod do problematiky evropského mezinárodního práva soukromého

1.1 Pojem evropské mezinárodní právo soukromé

Evropské mezinárodní právo soukromé je odvětví mezinárodního soukromého práva a evropského soukromého práva, jehož počátky můžeme vystopovat v roce 1968, kdy byla přijata Bruselská úmluva o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních. Evropské mezinárodní právo soukromé jako pojem se používá relativně nově², nicméně jeho význam v rámci Evropské unie je nezpochybnitelný, neboť z hlediska objektivního práva je základem pro řádné fungování vnitřního trhu EU a pro uplatňování základních svobod, na nichž je vnitřní trh postaven, a to svobody volného pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb.

Evropské mezinárodní právo soukromé je právní odvětví, které upravuje soukromoprávní vztahy vznikající přes hranice různých členských států EU, tedy právní vztahy, které v sobě zahrnují tzv. přeshraniční prvek³. V žádném evropském předpisu není vyčerpávajícím způsobem stanoveno, v čem může přeshraniční (mezinárodní, cizí) prvek spočívat, a v praxi se proto definice tohoto pojmu odvozuje z doktríny. Přeshraniční (mezinárodní, cizí) prvek tak může spočívat v:

- okolnosti týkající se subjektu právního vztahu,
- skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu,
- předmětu právního vztahu,
- akcesoritě právního vztahu, jestliže se hlavní vztah řídí cizím právem.⁴

V rámci Evropské unie jsou tyto vztahy z velké části regulovány jednotnou úpravou v rámci evropského práva. Evropské mezinárodní právo soukromé zahrnuje čtyři okruhy norem:

² PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 304 s. ISBN 9788074005046. Předmluva.

³ K pojmu přeshraniční prvek lze synonymně užít spojení cizí prvek, zahraniční prvek, nebo mezinárodní prvek, který se v rámci EU prosazuje. Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 409 s. ISBN 9788074000348. str. 4.

⁴ Srov. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2004, 458 s. ISBN 8072391666, str. 18.

- 1) normy, které upravují pravomoc (mezinárodní příslušnost) občanskoprávních soudů určitého členského státu EU v přeshraničních sporech, jakož i otázky spolupráce těchto soudů,
- 2) kolizní normy, tj. normy určující právo rozhodné pro daný soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem,
- 3) normy upravující uznání a výkon cizích soudních a jiných rozhodnutí v občanskoprávních věcech,
- 4) normy upravující civilní řízení s přeshraničním prvkem (např. evropský platební rozkaz nebo evropské řízení o drobných nárocích).⁵

1.2 Evropské mezinárodní právo procesní

Evropské mezinárodní právo procesní lze zjednodušeně definovat jako soubor evropských právních norem zabývajících se „unifikací pravomocí soudů členských států, unifikací některých vybraných procesních otázek, unifikací nakládání s rozhodnutími soudu členského státu EU, regulací právní pomoci, úpravou některých otázek mezinárodního úpadku“.⁶

Základními pojmy, o které se bude další výklad opírat, jsou mezinárodní pravomoc a mezinárodní příslušnost. Mezinárodní pravomoc (též mezinárodní soudní pravomoc) určuje meze tuzemské pravomoci soudních orgánů, váže se k území státu nebo k osobám náležejícím k státu, může být fakultativní či výlučná. V případě výlučné pravomoci mohou být určité záležitosti projednávány pouze orgány daného státu, v případě fakultativní pravomoci mohou i jiné státy stanovit pravomoc svých orgánů. Mezinárodní příslušnost (nebo též mezinárodní soudní příslušnost) vymezuje tuzemské pravomoci vůči pravomocem jiných států. V předpisech EU se pojem příslušnost používá ve významu, který odpovídá v českém právu pojmu pravomoc. Pravomoc je v českém právním prostředí chápána jako souhrn oprávnění soudů přiznaných zákonem, kdežto příslušnost

⁵ PAUKNEROVÁ, 2013, op. cit., str. 7-8.

⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, VALDHANS, Jiří, DRLIČKOVÁ, Klára a KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 445 s. ISBN 9788074780165. str. 39-40.

určuje, soudu kterého druhu, stupně a kterému jednotlivému soudu v rámci soudní soustavy náleží řešení věci.⁷

1.3 Prameny evropského mezinárodního práva soukromého a procesního

Základ pro právní úpravu evropského mezinárodního práva soukromého je třeba hledat v primárních předpisech EU, a to zejména, nikoli však výlučně, v kapitole 3 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též „SFEU“). Tato kapitola je nazvána Justiční spolupráce v občanských věcech a obsahuje pouze jeden článek (81), který je však pro celé evropské mezinárodní právo soukromé esenciální. Tento článek v odstavci 1 stanoví:

„Unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem založenou na zásadě vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí. Tato spolupráce může zahrnovat přijímání opatření pro sblížení právních předpisů členských států.“⁸

Pojmem občanské věci se v citovaném článku rozumí civilní věci obecně, tedy kromě občanských věcí i věci obchodní. Pojem „občanské věci“ a následně i „občanské a obchodní věci“ je třeba vykládat v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie (dále též „SDEU“).⁹ Pojmu mezinárodní (přeshraniční) prvek jsme se věnovali výše, nicméně je třeba zdůraznit, že na základě čl. 81 SFEU mohou být upraveny i vztahy bez mezinárodního prvku, a to v případě *odstraňování překážek řádného průběhu občansko-právního řízení, v případě potřeby podporou slučitelnosti úpravy občanskoprávního řízení v členských státech*¹⁰.

⁷ Srov. DAVID, Ludvík; HRUŠÁKOVÁ, Milana; a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1072 s. ISBN 9788073574604., komentář k § 7 a 9.

⁸ *Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie*, ve znění Lisabonské smlouvy [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20555>>, str. 31.

⁹ Srov. např. rozsudek SDEU ve věci C - 172/91: *Sonntag v. Waidmann* nebo ve věci C-29/76 - *LTU v. Eurocontrol*.

¹⁰ Čl. 81 odst. 2 písm. f) SFEU.

Pro sekundární prameny práva EU obecně platí, že převažujícím pramenem je směrnice. To u evropského mezinárodního práva soukromého to neplatí. Hlavním pramenem jsou zde nařízení, přičemž velká část z nich přejala ustanovení, která byla a jsou součástí úmluv uzavíraných mezi členskými státy, nebo jsou alespoň těmito ustanoveními do značné míry ovlivněna. Dalším pramenem sekundárního práva podstatným pro evropské mezinárodní právo soukromé jsou rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Některé sekundární prameny evropského mezinárodního práva procesního budou rozebrány dále v této práci v kapitole 3.

Mezi terciární prameny evropského mezinárodního práva soukromého náleží mezinárodní úmluvy uzavírané mezi členskými státy (tzv. komunitární úmluvy). Jako nejvýznamnějšího zástupce této skupiny lze jmenovat Bruselskou úmluvu o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 1968.

Do pramenů evropského mezinárodního práva soukromého je třeba zařadit i mezinárodní smlouvy uzavírané Evropskou unií. Evropská unie se v roce 2007 stala členem Haagské konference mezinárodního práva soukromého a ratifikovala některé úmluvy¹¹.

1.4 Politické pozadí vývoje v oblasti evropského mezinárodního práva soukromého a procesního

Vývoj právní úpravy v oblasti evropského mezinárodního práva soukromého a procesního probíhá na základě politického mandátu od Evropské rady. Potřeba unifikace a harmonizace právních norem v této oblasti je neustále zdůrazňována. V rámci EU tak vznikají programy, které určují další směřování vývoje. Na jejich základě dochází k rozvoji v oblasti prostoru bezpečnosti, svobody a práva. Např. mezi politickými závěry programu z Tampere (1999) je třeba zdůraznit, že nekompatibilita právních a správních systémů by neměla jednotlivce odrazovat od výkonu jejich práv vyplývajících z evropské legislativy a dále že by mělo být posíleno vzájemné uznávání soudních rozhodnutí bez nutnosti využití *exequatur*.

¹¹ Např. Protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnost ze dne 23. 11. 2012.

Na program z Tampere navázal Haagský program (2004), který zdůraznil potřebu koherence existujících nástrojů.

Následně běžel Stockholmský program (2009), jehož platnost skončila 1. 12. 2014. Předmětem Stockholmského programu byla „*otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je*“. Stockholmský program si kladl za cíl posílit bezpečnost občanů a zároveň zaměřit pozornost na jejich zájmy a potřeby. V oblastech, které se vztahují na procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého, cílil Stockholmský program zejména na rozšíření vzájemného uznávání rozhodnutí na oblasti, na které se uznávání doposud nevztahovalo (např. dědictví a závěti, majetková práva plynoucí z manželských vztahů a majetkové důsledky rozluky partnerů), na zrušení doložky vykonatelnosti a po posouzení stávajícího stavu Komisi dle potřeby na zavedení společných minimálních norem nebo standardních pravidel civilních řízení (např. přeshraniční výkon soudních rozsudků a rozhodnutí ve věcech, jako je doručování dokumentů, opatřování důkazů, přezkumné řízení a vymáhání práva, minimální normy v souvislosti s uznáváním rozhodnutí týkajících se rodičovské zodpovědnosti). Komisi byl dále udělen v rámci Stockholmského programu politický mandát předložit návrhy na zlepšení účinnosti výkonu soudních rozhodnutí v EU týkajících se bankovních účtů a aktiv dlužníka. Též by se měl usnadnit přístup občanů k justici skrze e-justici.¹²

Směr, kterým se budoucí politika v oblasti spravedlnosti bude ubírat, naznačila Komise v březnu 2014, když publikovala svou vizi budoucí politiky, jejíž heslo je „*Směrem ke skutečnému evropskému prostoru práva: posílení důvěry, mobility a růstu*“. Dalšího pokroku založeného na naplnění citovaného hesla má být dosaženo do roku 2020. Princip důvěry je podstatný mimo jiné proto, aby soudní rozhodnutí měla důvěru občanů, právníků a soudců, bez ohledu na to, ve kterém členském státě byla přijata. Princip mobility souvisí s právem občanů na volný pohyb, přednostně by se měly odstraňovat překážky, které občanům EU brání uplatňovat toto právo. Na podporu růstu se má zlepšit přístup k právu a usnadní řešení sporů (např. uznáním rozsudku v jiném členském státě

¹² Rada Evropské Unie. *Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je* [online]. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <<http://register.consilium.eu-ropa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2017024%202009%20INIT>>.

bez byrokratických postupů). Těchto cílů má být dosaženo konsolidovaným přístupem (pro praktické uplatňování práva), metodou kodifikace stávajících právních předpisů EU a judikatury SD EU a doplněním stávajícího rámce o nové politiky.¹³

Politický mandát pro směřování vývoje v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva na dalších pět let udělila Evropská rada Komisi na svém zasedání, které proběhlo 26. – 27. června 2014. Tento program je označován jako post-stockholmský program. Hlavní prioritou v následujících letech bude v oblasti studované v této práci důsledné provedení doposud přijatých právních nástrojů, provedení opatření zejm. na podporu soudržnosti a jasnosti právních předpisů EU, zjednodušení přístupu ke spravedlnosti, včetně podpory účinných opravných prostředků a využívání technologických inovací, posílení práv osob v soudním řízení s cílem usnadnit výkon soudních rozhodnutí v rodinném právu a v občanských a obchodních věcech, posílení vzájemného uznávání rozhodnutí a rozsudků v občanských a obchodních věcí.¹⁴

1.5 K pojmu bydliště v Nařízení Brusel I

Pro další výklad je třeba alespoň částečně vyjasnit pojem bydliště, který je v Nařízení Brusel I (resp. Brusel I bis) jedním ze základních jurisdikčních kritérií. Jako synonymum k pojmu bydliště se v odborné literatuře používá pojem domicil. Tento pojem vychází ze systému *common law* a je užíván v anglickém znění předmětných nařízení. Další alternativy využívané v pramenech evropského práva jsou (v některých případech s výhradou) obvyklé bydliště nebo obvyklý pobyt.

Je třeba rozlišit bydliště (domicil) fyzických osob a bydliště právnických osob. Nařízení Brusel I i jeho nástupce se vypořádaly s bydlištěm právnických osob, a to v článku 60, resp. 63. Bydlištěm právnických osob tak je jejich sídlo, nebo ústředí, nebo hlavní provozovna. Bydliště fyzických osob však ani v jednom nařízení definováno není. Nařízení Brusel I pouze v čl. 59 konstatuje, že při rozhodování o otázce, zda má strana

¹³ EUROPA.EU. *Směrem ke skutečnému evropskému prostoru práva: posílení důvěry, mobility a růstu* [online]. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-233_cs.htm>

¹⁴ Evropská rada. *Evropská rada 26. a 27. června 2014 závěry*. [online]. EUCO 79/14. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/ue-docs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/143497.pdf>.

bydliště v členském státě soudu, u něhož byl návrh podán, použije svoje právo. Pokud nemá strana bydliště v členském státě soudu, který věc posuzuje, použije tento soud pro posouzení otázky, zda má osoba bydliště v jiném členském státě, právo tohoto jiného členského státu. Toto pravidlo bylo převzato do čl. 63 Nařízení Brusel I bis. Jedná se tak fakticky o kolizní úpravu, kdy otázka bydliště bude vždy posuzována podle vnitrostátního práva.

Český zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, používá pojem obvyklý pobyt. Tento pojem sice v českém právním řádu nemá legální definici, ale je vyložen judikaturou.

SDEU se zabýval otázkou obvyklého pobytu např. ve svém rozhodnutí ve věci *A*, kde konstatoval, že „Pojem „obvyklé bydliště“ podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že toto bydliště odpovídá místu, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Za tímto účelem musí být přihlédnuto zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.“¹⁵

Dále se SDEU zabýval tímto pojmem v rozhodnutí ve věci *Mercredi*, ve kterém doplnil: „...pokud jde o situaci kojence, který se svou matkou pobývá pouze několik dní v jiném členském státě, než je členský stát jeho obvyklého bydliště, do něhož byl přemístěn – přihlédnout zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území tohoto členského státu a přestěhování se matky do tohoto státu, a dále – zejména z důvodu věku dítěte – k zeměpisnému a rodinnému původu matky, jakož i k rodinným a sociálním vazbám, které matka a dítě udržují v tomtéž členském státě. Vnitrostátnímu

¹⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. dubna 2009, věc C-523/07: *A*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 18. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

soudu přísluší určit obvyklé bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.¹⁶ Tyto dva rozsudky SDEU se zabývají problematikou úpravy tzv. nařízení Brusel II¹⁷, což je rovněž procesní předpis evropského mezinárodního práva procesního. Vzhledem k tomu, že se zabývají bydlištěm dítěte, nedávají v plné míře odpověď na otázku, jak se bude posuzovat obvyklý pobyt dospělých fyzických osob.

Česká judikatura se s pojmem bydliště vypořádala následovně. „*Obsah pojmu bydliště, jak ho užívá občanský soudní řád nebo zákon č. 97/1963 Sb., není totožný s obsahem pojmu „trvalý pobyt“, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Zpravidla se sice tyto pojmy budou překrývat, ne vždy však zápis v identifikačním dokladu (např. v občanském průkazu nebo jiném dokladu totožnosti) či v evidenci obyvatelstva o trvalém pobytu fyzické osoby bude totožný se skutečným bydlištěm této osoby. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Bydlištěm je zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže tam také bydlí. Okolnosti dočasného charakteru, jako např. pobyt v nemocnici, výkon trestu odnětí svobody, studium, vojenská služba, nic nemění na bydlišti fyzické osoby, nejsou-li současně doprovázeny takovými okolnostmi, z nichž lze s jistotou usuzovat, že fyzická osoba se v místě původně dočasného pobytu zdržuje s úmyslem zde trvale bydlet.*“¹⁸

Lze shrnout, že pojem bydliště nebude posuzován podle právních vazeb fyzické osoby k určitému členskému státu (dříve se jako hraniční určovatel používala zejména státní příslušnost), ale dle faktických vazeb této osoby na určitý členský stát.

¹⁶ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. prosince 2010, věc C-497/10 PPU: *Barbara Mercedi proti Richard Chaffe*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 18. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

¹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, ze dne 27. listopadu 2003. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003R2201-20050301&rid=1>>.

¹⁸ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. června 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. října 2014].

2 Nařízení Brusel I a hlavní změny v Nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I je nejvýznamnějším procesním předpisem evropského mezinárodního práva soukromého. Jednak lze označit za nejstarší úpravu, neboť jeho kořeny sahají do 60. let 20. století, jednak je nejpoužívanějším nařízením (potažmo předpisem) evropského mezinárodního práva soukromého vůbec.

2.1 Historie úpravy materie spadající do Nařízení Brusel I

Základ úpravy materie spadající do dnešní úpravy Nařízení Brusel I je třeba hledat v čl. 220 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství. Tento článek stanovil, že členské státy v případě potřeby mezi sebou zahájí jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků mimo jiné zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů. V uvedené úpravě lze spatřovat uvědomělost zakladatelů Evropských společenství, že uplatňování svobody volného pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb vyžaduje rovněž volný pohyb rozhodnutí soudů, aby bylo zajištěno řádné fungování společného trhu. V roce 1968 tak byla přijata šesti tehdejšími členskými státy EHS Úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též „Bruselská úmluva“), která vstoupila v platnost 1. 2. 1973. Bruselská úmluva byla doprovázena zprávou Paula Jenarda z belgického ministerstva zahraničních věcí a zahraničního obchodu (tzv. Jenardova zpráva)¹⁹, která měla sloužit jako interpretační pomůcka a dodnes je využívána i při interpretaci nařízení Brusel I.

Intepretace Bruselské úmluvy byla svěřena SDEU (tehdejší terminologií Evropskému soudnímu dvoru), a to na základě Protokolu o interpretaci Bruselské úmluvy Evropským soudním dvorem, který byl přijat v červnu 1971. Úmluva byla v následujících letech opakovaně revidována, a to zejména s ohledem na rozšiřování ES o nové členské státy (v roce 1973, 1981, 1986 a 1995). Revize úmluvy související s přístupem Dánska, Irska a Velké Británie v roce 1973 byly doprovázeny další interpretační pomůckou, tzv.

¹⁹ JENARD, Paul. *Report on the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters signed at Brussels, 27 September 1968. OJ C 59.* [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <http://aei.pitt.edu/1465/1/commercial_report_jenard_C59_79.pdf>

Schlosserovou zprávou²⁰ zpravodaje profesora Dr. Petera Schlossera z Univerzity Mnichov. I další revize úmluvy byly doprovázeny dalšími zprávami, které se při interpretaci úmluvy používají.

Dalším významným mezníkem byla Amsterodamská smlouva podepsaná v roce 1997, která posílila roli mezinárodního práva soukromého tím, že přesunula významnou část spolupráce na poli justice a vnitřních věcí ze třetího pilíře do pilíře prvního. Amsterodamská smlouva tak založila pravomoc orgánů ES upravovat oblast evropského mezinárodního práva soukromého prostřednictvím předpisů sekundárního práva, tudíž zmizela potřeba uzavírat mezinárodní smlouvy a celý proces tvorby práva v této oblasti se urychlil.

Bruselská úmluva tak byla nahrazena Nařízením Brusel I. Nejednalo se však o nahrazení jednoho předpisu předpisem zcela jiným, naopak Nařízení Brusel I se vyznačuje značnou mírou kontinuity s Bruselskou úmluvou. Do tohoto nařízení byly promítnuty všechny významné odsouhlasené revize Bruselské úmluvy a nařízení odpovídá strukturou i základními principy Bruselské úmluvě.

Přijetí Nařízení Brusel I zprůhlednilo stav vázanosti členských států EU jednotlivými revizemi úmluvy. Bruselská úmluva jakožto mezinárodní smlouva měla tu vlastnost, že její změny podléhaly přijetí ze strany členských států, a docházelo tak k situaci, že každý členský stát mohl být a byl vázán jinou verzí úmluvy. Nařízení Brusel I se velmi rychle stalo nejpoužívanějším nařízením evropského mezinárodního práva procesního.

Článek 73 Nařízení Brusel I uložil Evropské komisi, aby nejpozději do pěti let po vstupu nařízení v platnost²¹ Evropská komise předložila Evropskému parlamentu, Radě Evropské unie a Hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování tohoto naří-

²⁰ Schlosser, P. *Report on the Convention on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice. 9 October 1978. OJ C 59/7.* [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <<http://www.uniset.ca/other/art/schlosser.pdf>>.

²¹ V překladech evropských předpisů se často zaměňuje pojem platnost a účinnost.

zení. Evropská komise ke své zprávě přiložila Zelenou knihu o výkonu a uznávání soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.²² Jak je stanoveno v úvodu této Zelené knihy, jejím účelem bylo zahájit rozsáhlou konzultaci zainteresovaných stran o možnostech, jak zlepšit fungování nařízení, pokud jde o body vznesené ve zprávě, ke které byla přiložena. Konzultace a debaty ohledně problematiky byly rozsáhlé a na základě různých studií byly odhaleny nedostatky Nařízení Brusel I, které se staly podkladem pro vypracování návrhu přepracovaného nařízení. Návrh nového nařízení byl Evropskou komisí předložen v roce 2010 a 12. prosince 2012 byl přijat.

Pro úplnost je třeba zmínit, že Bruselská úmluva nebyla jedinou úmluvou upravující příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. V roce 1988 byla uzavřena mezi členskými státy Evropského sdružení volného obchodu Luganská úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, která byla revidována a v roce 2007 podepsána mezi EU, Dánskem²³, Islandem, Norskem a Švýcarskem. Obsahově Luganská úmluva odpovídá Nařízení Brusel I.

2.2 Předmět úpravy a působnost nařízení

Nařízení Brusel I upravuje mezinárodní pravomoc a příslušnost soudů členských států a zároveň upravuje uznání a výkon rozhodnutí. V článku 1 Nařízení Brusel I je oblast věcné působnosti specifikována tak, že se nařízení vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Dále je uvedena negativní definice oblasti působnosti, a to tak, že se nařízení nevztahuje zejména na věci daňové, celní a správní, dále na věci osobního stavu, na způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům (tedy na otázku právní osobnosti a svéprávnosti fyzických osob), majetkové vztahy mezi manželi

²² Evropská komise. *Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 21. 4. 2009*. KOM(2009) 175 v konečném znění. [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0175&from=CS>>

²³ Dánsko je sice členskou zemí EU, ale v oblasti evropského mezinárodního práva soukromého má zvláštní postavení, které vyplývá z protokolů připojených k SEU a SFEU, dle kterých se nepodílí na přijímání opatření dle hlavy V SFEU, tedy ani na základě čl. 81 SFEU. Dánsko však může vyjádřit přání účastnit se konkrétního opatření.

a dědění (včetně dědění ze závěti), konkursy, vyrovnání a podobná řízení, sociální zabezpečení a rozhodčí řízení.

Nariadení Brusel I bis v článku 1 dále k výše uvedenému doplňuje, že se nariadení nevztahuje ani na odpovědnosti státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci, na majetková práva plynoucí ze svazků s obdobnými účinky jako manželství, na vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo příbuzenských vztahů, nebo vyživovacích vztahů vzniklých v důsledku smrti.

Nariadení neupravuje výslovně personální a prostorovou působnost, lze však konstatovat, že se aplikuje na vztahy s přeshraničním prvkem a nikoli na vztahy vnitrostátní, což vyplývá ze zmocnění daného primárním právem (čl. 81 SFEU). Tuto působnost lze však dovodit z povahy dalších ustanovení (např. z článku 4 Nariadení Brusel I bis). Personální působnost se tak bude dovozovat zejména z bydliště (domicilu) osoby. Nariadení Brusel I bis rozšířilo personální působnost. Jak vyplývá z bodu 13 recitálu Nariadení Brusel I bis, měla by se společná pravidla pro určení příslušnosti v zásadě uplatňovat v případech, kdy má žalovaný bydliště v členském státě. Dále v bodě 14 je však doplněno, že některá pravidla pro určení příslušnosti by se měla uplatnit bez ohledu na bydliště žalovaného, a to z důvodu, aby se zajistila ochrana spotřebitelů a zaměstnanců, aby se zachovala soudní příslušnost soudů členských států v situacích, kdy mají výlučnou příslušnost, a aby byla respektována autonomie vůle stran.

K věcné, prostorové a personální působnosti logicky patří ještě působnost časová. Nariadení Brusel I se stalo použitelným od 1. března 2002, pro Českou republiku až ke dni vstupu do EU, tj. od 1. května 2004. Nariadení Brusel I však obsahuje přechodná ustanovení a stanovilo v čl. 66 podmínky, kdy se podle Nariadení Brusel I uznají a vykonají rozhodnutí, která byla vydána po dni vstupu nariadení v platnost na základě řízení zahájených před vstupem nariadení v platnost. Česká republika a další státy, které k EU přistoupily později, aplikovaly přiměřeně čl. 66 Nariadení Brusel I.²⁴ Časová působnost Nariadení Brusel I bis vyplývá z jeho čl. 81 (použije se od 10. ledna 2015 s výjimkou článků 75 a 76, které se použijí ode dne 10. ledna 2014 a které stanoví informační povinnost členských států vůči Evropské komisi). Přechodná ustanovení v čl. 66 stanoví, že se toto nariadení

²⁴ Srov. PAUKNEROVÁ, 2013. Op.cit., str. 91.

vztahuje pouze na řízení zahájená, na listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. ledna 2015.

2.3 Příslušnost podle Nařízení Brusel I

Nařízení Brusel I i Brusel I bis upravují příslušnost v kapitole II. V případě Nařízení Brusel I je příslušnost upravena v čl. 2 až 31, Nařízení Brusel I bis upravuje příslušnost v čl. 4 až 34.

Příslušnost podle Nařízení Brusel I bis lze rozdělit následovně:

- (i) Základní příslušnost
- (ii) Alternativní příslušnost
- (iii) Speciální příslušnost
- (iv) Výlučná příslušnost
- (v) Dohodnutá příslušnost

Základní příslušnost

Základní příslušnost vyplývá z článku 4 Nařízení Brusel I bis. Základní příslušnost je dána tehdy, pokud má žalovaný bydliště na území členského státu (dříve bylo v oblasti mezinárodního práva soukromého uplatňováno zejména kritérium státní příslušnosti, od kterého bylo ale v předpisech EU upuštěno zejména z důvodu uplatňování svobody volného pohybu osob). Pokud Nařízení v jiných ustanoveních nestanoví něco jiného, osoby, které mají bydliště v členském státě, musí být až na výjimky žalovány v tomto členském státě bez ohledu na svou státní příslušnost.

Pro posouzení skutečnosti, kde má žalovaná strana bydliště, Nařízení Brusel I bis v článku 62 odkazuje jednak na to, že v případě, že má strana řízení bydliště ve státě sídla soudu, u kterého byl podán návrh, posoudí se otázka bydliště podle práva státu tohoto soudu (*lex fori*), jednak na to, že v případě, že nemá-li strana řízení bydliště ve státě sídla soudu, u kterého byl podán návrh, posoudí se otázka bydliště podle práva státu, ve kterém se předpokládá, že má dotyčná strana řízení své bydliště. Pojem bydliště není pro fyzické

osoby v nařízení výslovně specifikován, což v praxi může způsobovat problémy, jak již bylo uvedeno výše.

Pokud žalovaný nemá bydliště na území některého z členských států, bude pro určení příslušnosti soudu členského státu využito národních pravidel (pokud nebude uplatněna výlučná nebo dohodnutá příslušnost).

Srovnáme-li úpravu základní příslušnosti s původní úpravou obsaženou v Nařízení Brusel 1, lze konstatovat, že nová úprava nepřinesla žádné novinky.

Alternativní příslušnost

Alternativní příslušnost (nebo taky zvláštní příslušnost) je upravena v článku 7 Nařízení Brusel I bis. Alternativní příslušnost určuje pravidla, za jejichž dodržení může být osoba, který má bydliště v některém členském státě, žalována v jiném členském státě. Může být využita jen ve věcech, ve kterých to nařízení umožňuje.

Zde oproti Nařízení Brusel I došlo k posunu. Jednak byla oproti původní úpravě vypuštěna možnost využít zvláštní příslušnost ve věcech týkajících se výživného, a to z důvodu, že materie je relativně nově upravena v nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností,²⁵ jednak byla doplněna zvláštní příslušnost v případě civilního řízení o navrácení kulturních statků.

Speciální příslušnost

Speciální příslušnost je stanovena pro tři oblasti (v oddílu 3, 4 a 5 nařízení), a to:

- (i) věci pojišťovací,
- (ii) spotřebitelské smlouvy a
- (iii) individuální pracovní smlouvy.

²⁵ Blíže viz kapitola 3.8 této práce

Ve speciální příslušnosti se odráží pravidlo ochrany slabší smluvní strany. Jeho zakotvení v rámci nařízení lze nalézt v bodě 18 recitálu (slabší smluvní strana pojišťovacích, spotřebitelských a pracovních smluv by měla být chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou pro ni příznivější než obecná pravidla). Speciální příslušnost má povahu *lex specialis* k základní i alternativní příslušnosti. Základní pravidla speciální příslušnosti lze shrnout tak, že slabší strana může žalovat druhou stranu v místě svého bydliště (může ji však žalovat i v místě bydliště žalovaného), slabší strana může být žalována jen a pouze v místě svého bydliště, možnost založit dohodnutou příslušnost je omezena a slabší strana má možnost vznést námitky při procesu uznání a výkonu rozhodnutí v případě, že speciální příslušnost nebyla respektována.

Nová úprava ani v tomto případě nepřinesla do příslušnosti revoluci, nicméně určité rozdíly oproti původní právní úpravě obsahuje. Nově se speciální příslušnost vztahuje ve věcech spotřebitelských smluv či individuálních pracovních smluv i na žalovaného ze třetí země, pokud je takový žalovaný v postavení silnější smluvní strany.

Pro věci pojištění platí v podstatě stejná pravidla jako dříve, žalovaný musí mít v členském státě bydliště, nebo pobočku, zastoupení či jinou provozovnu.

Tato úprava reflektuje pravidlo ochrany slabší smluvní strany, pro kterou by mnohdy bylo obtížné, ne-li nemožné, uplatňovat svá práva u soudu jiného státu, a to zejména z finančního hlediska.

Výlučná příslušnost

Výlučnou příslušností rozumíme situaci, kdy stát stanoví, že pro určitou situaci toleruje jen řešení poskytnuté vlastními soudními orgány. V Nařízení Brusel I bis je výlučná pravomoc upravena v článku 24. Bez ohledu na bydliště stran mají výlučnou příslušnost soudy členského státu v následujících případech:

- (i) pro řízení o věcných právech k nemovitostem a o nájmu nemovitosti mají příslušnost soudy členského státu, kde se nemovitost nachází (výjimkou může být krátkodobý nájem),

- (ii) pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení právnických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů soudy členského státu, v němž má právnická osoba sídlo,
- (iii) pro řízení o platnost zápisu do veřejných rejstříků soudy členského státu, v němž jsou tyto rejstříky vedeny,
- (iv) pro řízení o zápis nebo platnost práv duševního vlastnictví soudy členského státu, kde bylo požádáno o udělení nebo zápis nebo kde byly uděleny nebo zapsány nebo platí za udělené nebo zapsané patenty, ochranné známky a průmyslové vzory nebo jiná obdobná práva,
- (v) pro výkon rozhodnutí soudy členského státu, kde byl nebo má být výkon rozhodnutí proveden.

Nová právní úprava výlučné příslušnosti nepřinesla oproti úpravě v Nařízení Brusel I žádné změny, pouze dospecifikovala, že výlučná pravomoc soudu členského státu pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost práv duševního vlastnictví, je dána bez ohledu na to, zda je tato otázka uplatněna prostřednictvím žaloby, nebo námítky.

Dohodnutá příslušnost

Dohodnutá příslušnost se odvíjí od dohody smluvních stran, kterou se určí příslušnost soudů, jež budou řešit případné spory. Hovoří se o *prorogatio fori*, volbě soudu, dohodách o volbě soudu či prorogačních dohodách. Volba soudu podle Nařízení Brusel I bis je rozebrána dále v této práci.

2.4 Důvody přijetí revidovaného Nařízení Brusel I bis

Rada EU uložila Komisi v odrážce (28) recitálu k Nařízení Brusel I předložit nejpozději do pěti let po vstupu tohoto nařízení v platnost zprávu o jeho uplatňování a v případě potřeby předložit návrh na jeho změnu. Evropská komise tak učinila v dubnu 2009, kdy předložila EP, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru

zprávu o uplatňování Nařízení Brusel I²⁶. Ke zprávě byla přiložena Zelená kniha předkládající návrhy, jak lze pokročit v některých záležitostech, jimiž se zpráva zabývá.

Před vyhotovením zprávy a Zelené knihy si Komise nechala zpracovat několik odborných stanovisek, významnou pro závěry Komise je např. tzv. Heidelberská zpráva (podle autorů z německé univerzity v Heidelbergu) z roku 2007²⁷ a Nuytova studie o podpůrné příslušnosti²⁸.

Ze závěrů Komise vyplynulo, že fungování Nařízení Brusel I je obecně uspokojivé, uplatňování některých jeho ustanovení je však třeba zlepšit. Zejména se jedná o zjednodušení volného pohybu soudních rozhodnutí a posílení přístupu ke spravedlnosti. Komise konstatovala, že vzhledem k potřebě provést větší množství úprav, mělo by být nařízení kvůli přehlednosti a srozumitelnosti přepracováno. Hlavní změny navrhované Komisí spočívaly v následujících oblastech:

- (i) Zrušení doložky vykonatelnosti a související zlepšení volného pohybu rozsudků. Ze zprávy Komise a přiložené zelené knihy vyplývá, že řízení o doložce vykonatelnosti trvá v průměru 7 dnů až 4 měsíce. Pokud žádost o doložku není úplná, řízení se protahuje. Žádost je přitom v 90 – 100 % případů úspěšná. Komise tak shledala trvání na doložce vykonatelnosti na jednotném trhu za těžko odůvodnitelné a za překážku pro volný pohyb rozhodnutí uvnitř Evropské unie.

²⁶ Evropská komise. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 21. 4. 2009*. KOM(2009) 174 v konečném znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0174:FIN:CS:PDF>>.

²⁷ HESS, Burkhard; PFEIFFER, Thomas; SCHLOSSER Peter. *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*. [online] Heidelberg: Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für Ausländisches und Internationales Privat- und -Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, 2007 [cit. 11. října. 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_bru-sels_1_en.pdf>.

²⁸ NUYTS, Arnaud, et al. *Study on Residual Jurisdiction (Review of the Member States' Rules concerning the "Residual Jurisdiction" of their courts in Civil and Commercial Matters pursuant to the Brussels I and II Regulations)*. [online]. [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_residual_jurisdiction_en.pdf>.

- (ii) Rozšíření působnosti nařízení v mezinárodním právním řádu. Stávající Nařízení Brusel I navazuje na Bruselskou úmluvu, a tudíž vychází z pozice žalovaného v soudním řízení a jeho domicilu, kdy se vztahuje jen na žalované se domicilem (obvyklým bydlištěm) v členském státě.
- (iii) Volba soudu. Dohodám o volbě soudu (o soudní příslušnosti) by měla být udělena nejvyšší účinnost, měly by být tedy posíleny.
- (iv) Průmyslové vlastnictví. Úprava vzhledem k uplatňování pravidel litispendence způsobuje potíže držitelům průmyslových práv i těm, kteří je chtějí napadnout²⁹.
- (v) Litispendence a související řízení. Posílení komunikace a spolupráce mezi soudy zapojenými do souběžných řízení, a to i ve vztahu k třetím státům.
- (vi) Předběžná opatření. Vzhledem k rozdílnosti vnitrostátních procesních předpisů je obtížný volný pohyb předběžných opatření.
- (vii) Koordinace mezi rozhodčími řízením a paralelním soudním řízením. Dohody o rozhodčích řízeních mají v mezinárodním obchodu velký význam a je třeba podporovat uznávání a výkon rozhodčích rozhodnutí.
- (viii) Další otázky. Jako problematické se jeví praktické používání článku 71 ve vztahu nařízení s úmluvami o zvláštních věcech, výklad pojmu bydliště, nejednotné uplatňování čl. 6 odst. 2 a článku 11 o řízení proti třetím stranám podle čl. 65, otázky odpovědnosti za škodu u námořních záležitostí, spotřebitelské úvěry. EP rovněž vyzval Komisi, aby se zabývala otázkou volného pohybu úředních listin.

V následujícím textu se tato práce zabývá otázkou, jak se přijaté Nařízení Brusel I bis s výše nastíněnou problematikou vypořádalo a jaké hlavní změny byly zavedeny.

2.5 Zrušení doložky vykonatelnosti

Jak Nařízení Brusel I, tak Nařízení Brusel I bis upravují uznávání a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Zatímco obě nařízení stanoví, že

²⁹ srov. pojem italské torpédo v kapitole 2.8 této práce

rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení, výkon rozhodnutí doznal přijetím Nařízení Brusel I bis podstatných změn. Nejprve je třeba objasnit pojmy uznání, vykonatelnost a výkon rozhodnutí. O uznání v mezinárodním právu soukromém hovoříme tehdy, přiznávají-li se rozhodnutí cizího soudu stejné právní účinky jako rozhodnutí soudu tuzemského.³⁰ Vykonatelnost je vlastnost rozhodnutí spočívající v možnosti jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou.³¹ Vykonatelnost rozsudku jednoho státu na území jiného státu podléhá splnění řady podmínek, které jsou upraveny vedle vnitrostátních předpisů mezinárodními smlouvami a na poli Evropské unie i předpisy evropského práva. Výkon cizího rozhodnutí pak „*spočívá v přinucení osoby, která je cizím rozhodnutím uložena určitá povinnost, k splnění této povinnosti, jestliže ji na základě rozhodnutí sama nesplnila.*“³²

Úprava Nařízení Brusel I

Nařízení Brusel I upravuje uznávání a výkon v člancích 32 – 56. Ačkoli uznávání probíhá automaticky, může nastat situace, že se stane sporným. V takovém případě může (i) být na návrh dotčené strany zahájeno zvláštní řízení o uznání dle čl. 33 odst. 2, či (ii) vznesena předběžná otázka dle čl. 33 odst. 3.

Nařízení upravuje i možnost odepřít uznání z důvodů stanovených v čl. 34 a 35. Těmito důvody mohou být:

- (i) rozpor s veřejným pořádkem,
- (ii) vady řízení (spočívající např. v nedoručení návrhu na zahájení řízení žalovanému v dostatečném časovém předstihu),
- (iii) neslučitelnost s již vydaným rozhodnutím v některém členském státě,

³⁰ Srov. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 9788072392315. Str. 410.

³¹ Srov. WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena, et al. *Civilní právo procesní. Část první: Řízení nalézací*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403. Str. 290.

³² KUČERA, 2009, op.cit. Str. 410.

- (iv) porušení pravidel speciální příslušnosti ve věcech pojištění a spotřebitelských smluv či pravidla výlučné příslušnosti a
- (v) případy, kdy by byly dotčeny dohody mezi členskými zeměmi uzavřené před vstupem nařízení v účinnost.

V článku 38 nařízení stanoví podmínku pro vykonatelnost rozhodnutí vydaného soudem jednoho členského státu v jiném členském státě. Takové rozhodnutí může být vykonáno v jiném členském státě až po té, co zde bylo prohlášeno za vykonatelné. Vykonatelnost se prohlásila v řízení zahájeném na návrh kterékoli zúčastněné strany, bylo vydáno tzv. *exequatur* (prohlášení vykonatelnosti). Proti prohlášení vykonatelnosti je v souladu s čl. 43 Nařízení Brusel I možno podat opravný prostředek, a to ve lhůtě jeden měsíc od jeho doručení, příp. dva měsíce, pokud strana, vůči níž je výkon navrhován, má bydliště v jiném členském státě, než ve kterém bylo prohlášení vykonatelnosti vydáno. I rozhodnutí o opravném prostředku lze napadnout opravným prostředkem, a to v souladu s přílohou IV nařízení (v České republice u Nejvyššího soudu ČR). Cizí rozhodnutí však nesmí být přezkoumáváno meritorně (čl. 45 odst. 2 nařízení).

V případě, že (i) je rozhodnutí vykonatelné v členském státě, kde bylo vydáno, (ii) bylo prohlášeno za vykonatelné ve státě uznání (čl. 38 odst. 1) a (iii) nenastaly důvody pro odepření uznání rozhodnutí (čl. 34-35), může být přistoupeno k výkonu rozhodnutí.

Úprava Nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I bis, které obsahuje úpravu uznávání a výkonu v článcích 36-57, již takovou podmínku pro vykonatelnost neobsahuje, naopak v článku 36 stanoví, že rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo potřeba vést zvláštní řízení. Jak již bylo uvedeno výše, Komise shledala potřebu vydání *exequatur* za překážku volného pohybu rozsudků v EU. I v recitálu nařízení je v bodě 26 deklarována snaha o vzájemnou důvěru při výkonu spravedlnosti v EU (v této souvislosti pro srovnání poukažme i na politické směřování v této oblasti uvedené v kapitole 1.4 této práce) a snaha o menší časovou a finanční nákladnost mezinárodních sporů.

Pro uznání (a potažmo vykonatelnost) rozhodnutí v jiném členském státě navrhovatel musí příslušnému orgánu předložit vyhotovení rozhodnutí splňující nezbytné podmínky pro ověření jeho pravosti a podle článku 53 Nařízení Brusel I bis osvědčení, v případě potřeby přeložené v souladu s právem státu, kde má být rozhodnutí uznáno, a to osobou oprávněnou provádět překlady v některém členském státě (v ČR se jedná o osobu jmenovanou dle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů). ČR vedle češtiny přijímá i doklady ve slovenštině. Nařízení dále v článku 54 stanoví, že pokud je ve vykonávaném rozhodnutí obsaženo opatření či příkaz, které či který právo dožádaného členského státu nezná, upraví se takové opatření na opatření nebo příkaz známé v právu dožádaného členského státu tak, aby v co největší míře mělo rovnocenné účinky a sledovalo obdobný účel a zájem.

Nařízení Brusel I bis nově upravuje možnost odepřít uznání pouze na návrh strany, důvody odepření jinak zůstávají v zásadě obsahově stejné jako v Nařízení Brusel I (viz výše), přibývá k nim ještě odepření v případě, že je rozhodnutí v rozporu s ustanoveními o speciální příslušnosti v případě individuálních pracovních smluv (nadto je třeba dodat, že odepřít uznání lze u speciální příslušnosti v případech, kdy je žalovaným slabší smluvní strana, jak vyplývá z textace čl. 45 odst. 1 písm. e) bod i). Výkon rozhodnutí se může odepřít na návrh osoby, vůči níž je výkon navrhován v případě, že je dán některý z důvodů pro odepření uznání. O takovém návrhu musí rozhodnout neprodleně soud, který byl sdělen Komisi členským státem na základě čl. 75 písm. a), v případě České republiky soud okresní³³.

I proti rozhodnutí o odepření výkonu lze v souladu s Nařízením Brusel I bis podat opravný prostředek, a to dle pravidel čl. 49. Opravný prostředek se podává u soudu oznámeného členským státem Komisi podle čl. 75 písm. b), v České republice se podává u krajského soudu prostřednictvím okresního soudu, proti jehož rozhodnutí se podává opravný prostředek³⁴. Rozhodnutí o opravném prostředku může být napadeno dalším

³³ *Nařízení Brusel I (přepracované znění) - Česká republika*. [online]. The European e/Justice Portal. [cit. 18. ledna 2015]. Dostupné z < https://e-justice.europa.eu/content_brussels_i_regulation_recast-350-cz-cs.do?init=true&member=1 >

³⁴ Tamtéž.

opravným prostředkem jen v případě, že byl tento další opravný prostředek členským státem oznámen Komisi dle článku 75 písm. c). V České republice se v případě dovolání jedná o Nejvyšší soud ČR, v případě řízení na obnovu řízení příslušný soud, který rozhodoval v prvním stupni, a v případě žaloby pro zmatečnost v některých případech soud, který rozhodoval v prvním stupni, v některých případech odvolací soud.³⁵ Nařízení Brusel I bis však na rozdíl od svého předchůdce nestanovuje konkrétní lhůty, ve kterých je možno podat opravný prostředek (zřejmě se tedy v těchto případech bude postupovat podle vnitrostátní úpravy).

Podle Nařízení Brusel I bis stejně jako podle Nařízení Brusel I platí, že rozhodnutí vydané v jednom členském státě nesmí být přezkoumáváno meritorně.

V této souvislosti byla v Nařízení Brusel I bis zakotvena diskrece soudu přerušit řízení (zčásti nebo zcela), pokud je rozhodnutí napadeno v členském státě původu nebo jestliže lhůta pro napadení ještě neuplynula, nebo pokud je podán návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání.

Pro úplnost je třeba dodat, že zrušení prohlášení o vykonatelnosti se týká i veřejných listin. Veřejné listiny jsou nově vykonatelné i v jiných členských státech, pokud jsou vykonatelné ve státě původu. Nařízení dále obsahuje dvě zjevně si odporující ustanovení. Jednak v článku 58 odst. 1 alinea jedna stanoví, že výkon veřejných listin může být odepřen pouze v případě, že je taková veřejná listina zjevně v rozporu s veřejným pořádkem v dožádaném členském státě, jednak v alinea dvě odkazuje, mimo jiné, na použití ustanovení oddílu 2 a oddílu 3 pododdílu 2, tedy vedle pravidel výkonu rozhodnutí na odepření výkonu rozhodnutí, přičemž v oddílu 3 pododdílu 2 se nachází čl. 46, který stanoví, že se výkon odepře, je-li dán některý z důvodů v článku 45 (jedná se o důvody odepření uznání, o kterých bylo pojednáno výše). Není tak zcela jasné, zda lze výkon veřejných listin odepřít skutečně jen z důvodu výhrady veřejného pořádku, nebo i z důvodů jiných. V tomto případě bude třeba počkat na výklad daný evropskou judikaturou.

Soudní smír se vykonává za stejných podmínek jako veřejné listiny.

³⁵ Tamtéž. Podrobnosti viz § 229 a násl. a § 235a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí

Lze zhodnotit, že taková úprava zjednoduší a urychlí proces domáhání se práva v rámci Evropské unie, což s sebou nese posílení uplatňování principu volného pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb (a dalších principů volných pohybů, které sice nepatří do této základní čtveřice, ale o kterých se zejména v souvislosti s problematikou předmětného nařízení hovoří, tedy např. volného pohybu rozsudků, veřejných listin, atd.). Pro spořicí se strany tato úprava znamená nejen časovou, ale i významnou finanční úsporu prostředků, které bylo třeba vynakládat na právní zastoupení a na soudní poplatky.

Co se týče zhodnocení rozdílů mezi původní úpravou a úpravou novou, zrušení doložky vykonatelnosti je poměrně významným krokem, nicméně další úprava uznání a výkonu rozhodnutí se dramaticky nezměnila, opravné prostředky, které se dříve mohly využít v řízení o prohlášení vykonatelnosti, se přesunuly do řízení o výkonu rozhodnutí. Jeden z nedostatků nové úpravy spatřuji ve skutečnosti, že není oproti původní úpravě stanovena přesná lhůta, kdy lze podat opravné prostředky (tato lhůta se tak bude v jednotlivých členských státech lišit podle vnitrostátní úpravy, což může některou stranu z jiného členského státu zmást).

2.6 Volba soudu a posílení dohod o ní

Pokud účastníci civilních vztahů s přeshraničním prvkem nechtějí, aby jejich případné nebo již existující spory rozhodoval soud příslušný podle určujícího předpisu, mají možnost sjednat příslušnost soudů, provést volbu soudu (volbu sudiště, *prorogatio fori*), a to prostřednictvím tzv. prorogační dohody. Projevuje se tak princip autonomie vůle účastníků civilních vztahů. Účastníci (smluvní strany) při volbě soudu většinou volí fórum, se kterým jsou obeznámeni, případně volí fórum pro obě strany neutrální.

Autonomie vůle stran je však v tomto případě omezena speciální příslušností a výlučnou příslušností.

Mezi vytýkanou vlastnost úpravy Nařízení Brusel I patří pravidla pro posuzování platnosti dohody o volbě soudu, které se provádí podle vnitrostátních předpisů, přičemž

některé z členských států při posouzení otázek postupují dle pravidla *lex fori* (tedy právního řádu země soudu, který věc řeší), jiné podle pravidla *lex causae* (tedy podle rozhodného právního řádu pro věc). To může vést ke skutečnosti, že prorogační dohoda bude v jednom státě prohlášena za platnou a v jiném členském státě za neplatnou.³⁶ Dále možnost smluvní strany obrátit se na jiný soud, než soud prorogovaný a následné zdržení řízení.

Na další problém úpravy Nařízení Brusel I poukázal rozsudek SDEU ve věci *Owusu*³⁷. V tomto případě občan s bydlištěm ve Spojeném království A. Owusu podal žalobu na uplatnění smluvní odpovědnosti proti N.B.Jacksonovi majícímu taktéž bydliště ve Spojeném království, a to z důvodu, že utrpěl na soukromé pláži zranění, v jejichž důsledku ochrnul. A. Owusu dále podal žaloby na uplatnění kvazideliktů odpovědnosti proti několika jamajským společnostem. Všechny žaloby byly podány ve Spojeném království. Druhoinstanční soud položil SDEU mimo jiné předběžnou otázku, zda Bruselská úmluva brání námitce *forum non conveniens*. Tato doktrína je používána v právních řádech *common law* a v zemích ovlivněných anglickým právem, přičemž její podstatou je možnost soudu zřici se své pravomoci v případě, že považuje jiný soud pro dané řízení za vhodnější. Tehdy soud přerušuje řízení, ve kterém může pokračovat v případě, že soud jiného státu není pro rozhodování ve věci pravomocný, nebo že žalobce nemůže dosáhnout spravedlnosti před tímto soudem.

SDEU se zabýval v tomto rozhodnutí otázkou povahy ustanovení čl. 2 Bruselské úmluvy, který stanovil, že nestanoví-li úmluva jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého smluvního státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto smluvního státu³⁸. Toto ustanovení je obsahově shodné s ustanovením čl. 2 Nařízení Brusel I. SDEU konstatoval, že uvedené ustanovení „*má povahu kogentní*

³⁶ HESS, Burkhard; PFEIFFER, Thomas; SCHLOSSER Peter. *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*. [online] Heidelberg: Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für Ausländisches und Internationales Privat- und -Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, 2007 [cit. 11. října. 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brus-sels_1_en.pdf>. Str. 159

³⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. března 2005, věc C-281/02: *Andrew Owusu v. N. B. Jackson, jednatelkou pod obchodní firmou „Villa Holidays Bal-Inn Villas“* a další.

³⁸ Srov. *Bruselská úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 28. ledna 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/common/reldoc/convention/en/c-textes/brux-idx.htm>>.

normy a, jak vyplývá z jeho samotného znění, připustit odchylku zásady, která je v něm stanovena, je možné pouze v případech výslovně uvedených v dané úmluvě“³⁹. Ze závěrů SDEU lze tak dovodit, že soudy členských států nesmí přihlídnout k prorogační dohodě uzavřené ve prospěch soudu třetího státu v případě, kdy je podle čl. 2 Nařízení Brusel I příslušný soud členského státu. Využití doktríny *forum non conveniens* není Bruselskou úmluvou (potažmo Nařízením Brusel I) povoleno.

Někteří zástupci odborné veřejnosti se pokoušejí argumentovat, že aplikovat prorogační dohody ve prospěch soudů třetích států lze na základě doktríny reflexivního účinku (v odborné literatuře se používají zejména pojmy z francouzštiny *effet réflexe* nebo angličtiny *reflexive effect*). Tato doktrína předpokládá zrcadlovou aplikaci pravidel, které se podle evropského předpisu mají uplatnit na členské státy, i ve prospěch třetích států, a to zejména ve vztahu k Nařízení Brusel I. Jedná se zejména o aplikaci ustanovení čl. 22, 23 a 27 nařízení týkajících se výlučné příslušnosti, prorogačních dohod a závislých řízení.⁴⁰ Nicméně tato problematika se ve světle uvedené judikatury stala i předmětem revize Nařízení Brusel I a o jejím řešení je pojednáno dále v této práci.

Evropská komise v Zelené knize⁴¹ připustila, že dohodám o soudní příslušnosti by měla být udělena nejvyšší účinnosti, a to i s ohledem na jejich praktický význam v mezinárodním obchodě. Evropská komise navrhla několik řešení, jak posílit postavení dohod o soudní příslušnosti zejména v případě řízení probíhajících souběžně v několika členských státech:

- (i) Možnost soudu rozhodnout, že nepozastaví své řízení na základě pravidla litispendence. Takové řešení by však mohlo vést k situaci, kdy v rámci dvou souběžných řízení budou vydána navzájem nesouladná rozhodnutí.
- (ii) Zvrácení pravidla určujícího přednost v případech, kdy existuje dohoda o výlučné soudní příslušnosti. V tomto případě by soud zvolený dohodou vždy měl přednost při určení své příslušnosti a jakýkoli další soud, u něž by bylo řízení mezi týmiž stranami ve stejné věci zahájeno, by pozastavil

³⁹ Rozsudek SDEU ve věci *Owusu*, op. cit., bod 37.

⁴⁰ NUYTS, A. op. cit. Str. 82.

⁴¹ Op. cit. str. 4-5

řízení až do doby, než by zvolený soud rozhodl o své příslušnosti. V takovém případě by však mohlo dojít k průtahům, pokud by byla dohoda o soudní příslušnosti sjednána neplatně, protože prohlášení o neplatnosti by musel učinit soud zvolený dohodou a teprve až po tomto prohlášení by mohl rozhodovat příslušný soud.

- (iii) Zachování dosavadního pravidla litispendence za přímé komunikace a spolupráce mezi soudy. Soudům by byla dána časová lhůta, v níž by první soud musel rozhodnout o příslušnosti, přičemž by byl povinen pravidelně zpravovat druhý soud o postupu řízení. Úskalím této varianty je potřeba zajistit, aby žalující strana neztratila možnost zákonného soudního řízení z důvodů, které nemůže ovlivnit.
- (iv) Přiznávání náhrady škod. Dohody o volbě soudu by mohly být posíleny přiznáváním náhrad škody za jejich porušení vzniklých např. ze zpoždění nebo uplatnění ustanovení o neplacení ve smlouvách o nájmu.
- (v) Zrušení uplatňování pravidla litispendence v situaci, kdy souběžná soudní řízení mezi týmiž stranami v téže věci jsou v jednom případě ve věci samé a v druhém případě o určovací žalobě, nebo alespoň pozastavení lhůt v řízení ve věci samé, dokud není zamítnuta určovací žaloba.
- (vi) Řešení nejistoty ohledně platnosti dohody o příslušnosti soudu. Komise v zelené knize navrhuje, že by bylo možno předepsat standardní ustanovení o volbě soudu, které by zároveň urychlilo rozhodnutí soudu o otázce příslušnosti, přičemž taková varianta by se dala kombinovat s některým navrženým řešením uvedeným výše.

V Nařízení Brusel I bis se nakonec do největší míry promítl návrh uvedený v bodě (ii). Podle článku 25 odst. 1 totiž o platnosti dohody o soudní příslušnosti rozhoduje soud členského státu příslušný podle této dohody, a to podle práva tohoto členského státu.

Rozdíl úpravy volby soudu v Nařízení Brusel I a Nařízení Brusel I bis lze spatřovat v otázce, kdo musí být smluvní stranou prorogační dohody, aby se podle této právní úpravy posuzovala. V původní úpravě nebylo, na rozdíl od příslušnosti základní, nutné,

aby měl žalovaný domicil na území členského státu, stačilo, pokud domicil měl alespoň žalobce (viz čl. 23 Nařízení Brusel I). Dále původní úprava stanovila, že v případě prorogační dohody mezi stranami, z nichž ani jedna nemá bydliště na území členského státu, nemohou soudy ostatních členských států rozhodovat s výjimkou případu, kdy by zvolený soud (nebo soudy) příslušnost odmítl. Nová úprava stanoví, že o příslušnosti na základě prorogační dohody rozhoduje zvolený soud, a to bez ohledu na bydliště stran. Novinkou je tedy skutečnost, že v souladu s Nařízením Brusel I bis si mohou dohodnout za příslušný soud členského státu i osoby pocházející z třetích států, není tedy třeba, aby kterákoli z těchto stran měla bydliště v členském státu. Rovněž lze kvitovat s uznáním, že rozhodné právo pro určení, zda je prorogační dohoda z materiálního hlediska platná, je vždy právo členského státu, jehož soud je podle prorogační dohody příslušný (zvyšuje se tak právní jistota smluvních stran a jednotný postup podle pravidel *lex fori*). V neposlední řadě je novinkou, že prorogační dohoda, která je součástí smlouvy, je nezávislá na ostatních ustanoveních smlouvy a lze ji tak od smlouvy oddělit, což v situaci, kdy by smlouva byla prohlášena za neplatnou, znamená, že nelze automaticky zpochybnit i platnost prorogační dohody (srov. čl. 25 odst. 5).

Nařízení Brusel I bis v bodě 35 recitálu poukazuje na skutečnost, že nařízením by neměly být dotčeny specifické oblasti, které jsou upraveny mezinárodními úmluvami, jejichž smluvní stranou jsou členské státy. V následujícím bodě je deklarováno, že nařízením by neměly být dotčeny dvoustranné úmluvy mezi členským a třetím státem, které se sice týkají otázek upravených v nařízení, ale byly přijaty před vstupem Nařízení Brusel I v platnost, což je dále potvrzeno v čl. 73 odst. 3 nařízení.

V této souvislosti tak nelze opominout mezinárodněprávní úpravu. Vzhledem k faktu, že Evropská unie je členem Haagské konference mezinárodního práva soukromého, přistoupila i k některým úmluvám vzniklým na poli této konference. Prorogační dohody jsou v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého upraveny Haagskou úmluvou o dohodách o volbě soudu⁴². Rada EU dne 4. prosince 2014 rozhodla

⁴² *Haagská úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu*. In: Haagská konference mezinárodního práva soukromého [online]. [cit. 27. ledna 2015]. Dostupné z <<http://www.hcch.net/upload/conventions/txt37en.pdf>>.

o schválení této úmluvy⁴³. Úmluva by měla vstoupit v platnost 1. října nebo listopadu 2015 (podle toho, zda dojde k uložení listiny o schválení v EU v červnu nebo v červenci 2015⁴⁴). EU vyloučila z působnosti Úmluvy určité druhy pojistných smluv, a to v souladu s pravidlem zvláštní ochrany slabších smluvních stran ve věcech pojištění. Přijetí této Úmluvy navazuje na přijetí Nařízení Brusel I bis, neboť v těchto dvou případech došlo do určité míry k sjednocení jejich přístupů. Úmluva bude uplatňována tehdy, pokud alespoň jedna ze smluvních stran prorogační dohody bude mít bydliště v třetí zemi, která je smluvní stranou úmluvy. Úmluva neovlivní uznávání a výkon soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU.⁴⁵ Naopak Nařízení Brusel I bis se použije tehdy, pokud budou obě smluvní strany mít bydliště v členském státě, nebo pokud žádná ze stran nebude smluvní stranou Úmluvy. Oproti současné situaci tak v okamžiku, kdy Úmluva vstoupí v platnost, omezí působnost Nařízení Brusel I bis. Použitelnost Úmluvy však bude ve světovém měřítku značně omezená, protože zatím byla ratifikována jen Mexikem, přičemž pro svoji platnost vyžaduje alespoň dvě ratifikace. Podepsána byla kromě EU doposud pouze USA a Singaporem⁴⁶.

Nová úprava volby soudu dle mého názoru posílí efektivitu prorogačních dohod, nicméně má i své nedostatky. V Nařízení Brusel I bis chybí (stejně jako v jeho předchůdci) mechanismus proti zneužití prorogačních dohod a opatření proti porušování prorogačních dohod. V tomto ohledu je ještě prostor pro další úpravu. Pozitivně vnímám úpravu možnosti volby soudu i pro smluvní strany z třetích států, sjednocení přístupu k určení materiální platnosti prorogační dohody a oddělitelnost prorogačních dohod od zbytku smlouvy, což přispěje k větší právní jistotě smluvních stran.

⁴³ *Rozhodnutí Rady o schválení Haagské úmluvy ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie.* In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 27. ledna 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0887&from=CS>>.

⁴⁴ Srov. čl. 2 citovaného rozhodnutí ve spojení s čl. 31 Úmluvy.

⁴⁵ Srov. čl. 26 Úmluvy.

⁴⁶ *Status table 37: Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements.* Haagská konference mezinárodního práva soukromého [online]. [cit. 27. března 2015]. Dostupné z <http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=98>.

2.7 Litispence ve vztahu k soudním řízením ve třetím státě

Nařízení Brusel I upravuje pravidla litispence pouze ve vztahu k členským státům. Nařízení Brusel I bis obsahuje v článcích 33 a 34 proti Nařízení Brusel I nová poměrně jednoznačná pravidla, která stanoví, že soud členského státu může řízení přerušit i v případě, kdy probíhá řízení před soudem třetího státu, a to tehdy, pokud (i) se očekává, že soud třetího státu vydá v téže věci mezi týmiž stranami rozhodnutí způsobilé k uznání a případně k výkonu v tomto členském státě, nebo v případě, že (ii) soudní řízení ve členském státě je zahájeno ve věci, která souvisí se žalobou podanou u soudu ve třetím státě.

V obou případech je třeba kumulativně splnit stanovené podmínky. V případě prvním, upraveném v článku 33, musí být pro využití možnosti přerušování řízení soudem v členském státě splněna podmínka, že:

- (i) řízení před soudem ve třetím státě již probíhá (tedy bylo zahájeno dříve, než řízení před soudem členského státu),
- (ii) očekává se, že soud třetího státu vydá rozhodnutí způsobilé k uznání a případně k výkonu v tomto členském státě,
- (iii) soud členského státu musí být přesvědčen, že přerušování řízení je nezbytné s ohledem na řádný výkon spravedlnosti.

V případě druhém, upraveném v článku 34, musí být pro využití možnosti přerušování řízení soudem v členském státě splněny jednak všechny tři stejné podmínky jako v případě prvním, navíc však ještě podmínka, že související žaloby musí být vhodné projednat a rozhodnout o nich ve společném řízení, a to proto, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních.

Soudům členských států je však ponechána volnost uvážit pokračování v řízení, a to za splnění alespoň jedné z podmínek stanovených v odstavci 2. článku 33, resp. 34. V případě prvním ta musí být splněna podmínka, že:

- (i) řízení u soudu třetího státu bylo přerušeno nebo nepokračuje, nebo
- (ii) se má za to, že řízení u soudu třetího státu pravděpodobně neskončí v přiměřené době, nebo

(iii) je třeba pokračovat v řízení s ohledem na řádný výkon spravedlnosti.

V případě druhém (čl. 34) navíc soud v členském státě může pokračovat v řízení, pokud má za to, že přestalo existovat nebezpečí vzájemně neslučitelných rozhodnutí. Toto ustanovení bylo do nařízení implementováno zejména v reakci na rozsudek SDEU ve věci *Owusu*.

Soud členského státu řízení v případě čl. 33 zastaví, v případě čl. 34 může zastavit, po skončení soudního řízení ve třetím státě rozhodnutím způsobilým k uznání a případně k výkonu v tomto členském státě. Soud použije výše uvedená pravidla na návrh jedné ze stran, nebo v případě, že mu to umožňuje vnitrostátní právo, bez návrhu.

Zavedení těchto pravidel lze hodnotit pozitivně, protože tak zabrání situacím, kdy v členském státě a třetím státě probíhala paralelně soudní řízení v téže věci mezi týmiž stranami a docházelo k vydání navzájem neslučitelných rozhodnutí.

2.8 Úprava litispence v reakci na tzv. italské torpédo

Italské torpédo je pojem, který se začal používat v souvislosti s rozsudkem SDEU ve věci *Gasser*⁴⁷. Jednalo se o spor rakouské společnosti Gasser GmbH a italské společnosti MISAT Srl., které si pro případ sporů dohodly příslušnost rakouského soudu. Společnost MISAT však tuto dohodu nerespektovala, ani nerespektovala, že příslušnost má dle příslušného ustanovení Bruselské úmluvy, která se na situaci vztahovala, rakouský soud. Když došlo ke sporu, obrátila se společnost MISAT na italský soud. O několik měsíců později podala společnost Gasser žalobu u rakouského soudu. Rakouský soud přerušil z důvodu existence překážky litispence řízení do doby, než italský soud rozhodne o své pravomoci. Společnost Gasser se obrátila na rakouský soud vyšší instance, který následně vznesl předběžnou otázku k SDEU. SDEU judikoval, že dohodnutý soud musí v takovém případě přerušit řízení do doby, než o své pravomoci rozhodne soud, u kterého byla žaloba podána jako první. Tento přístup byl z důvodu zbytečného prodlužování soudního řízení kritizován ze strany odborné veřejnosti.⁴⁸

⁴⁷ Rozsudek SDEU ve věci C – 116/02 ve věci Erich Gasser GmbH v. MISAT Srl.

⁴⁸ Např. MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels I regulation*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007, xxvii, 852 s. ISBN 9783935808323. Str. 495.

Vzhledem k tomu, že řízení o pravomoci se může časově poměrně protáhnout, a to obzvláště v některých zemích, kde jsou soudní řízení tradičně časově náročnější než v zemích jiných, protáhne se i celý spor. Taková žaloba, která byla podána u soudu jiného členského státu, než soudu dohodnutého, za účelem protahování řízení, byla proto označována jako žaloba zdržovací. Dopadový posudek Komise doprovázející návrh Nařízení Brusel I bis uvádí, že 7,7 % společností, které byly osloveny v rámci průzkumu, uvedlo, že ačkoli měly sjednány dohodnutý soud, jejich obchodní partner je zažaloval u soudu jiného⁴⁹.

Problematické bylo v tomto případě ustanovení čl. 27 Nařízení Brusel I, které stanovilo, že je-li u soudů různých členských států zahájeno řízení v téže věci mezi týmiž stranami, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení do doby, než o své příslušnosti rozhodne soud, který řízení zahájil jako první. Jakmile se tento soud prohlásí za příslušný, prohlásí se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, za nepřislušný.

Toto pravidlo je sice nadále zahrnuto i v Nařízení Brusel I bis (čl. 29), ale je korigováno ustanovením čl. 31 odst. 2, které stanoví, že je-li řízení zahájeno u soudu členského státu, jemuž dohoda o příslušnosti svěřuje výlučnou příslušnost, přeruší soudy jiného členského státu řízení, dokud soud, u něhož bylo zahájeno řízení na základě dohody, neprohlásí, že podle dohody není příslušný.

2.9 Další úprava litispendence

Další změnou v Nařízení Brusel I bis ve vztahu k litispendenci je nová úprava obsažená v článku 29 odst. 2, která upravuje výměnu informací mezi soudy. Toto ustanovení tak ukládá soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, neprodleně informovat na základě žádosti jiný soud, u něhož bylo zahájeno v téže věci řízení, o dni, kdy u něj bylo zahájeno řízení podle čl. 32 nařízení.

⁴⁹ Evropská komise. *Commission staff working paper. Impact assessment, accompanying document to the Proposal for Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast)*. 14.12.2010. COM(2010) 748 final; SEC(2010) 1548 final. [cit. 11. ledna 2015]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/sec_2010_1547_en.pdf>. str. 30

Jako problematický se jeví pojem neprodleně, protože není nikde v nařízení vysvětleno, co tento pojem znamená. Dokud nebude závazně vyložen judikaturou SDEU, může být sám o sobě jednou z příčin průtahů řízení, protože si jej každý soud může vyložit jinak. To může vést k období torpédování.

2.10 Předběžná a zajišťovací opatření

Nařízení Brusel I upravuje předběžná a zajišťovací opatření v čl. 31, a to v souvislosti, že předběžná nebo zajišťovací opatření upravená v právním řádu jednoho členského státu je možné u soudu tohoto státu navrhnout i v případě, kdy je k meritornímu rozhodnutí příslušný soud jiného členského státu. Toto ustanovení se vykládá v souladu s judikaturou SDEU. Např. v rozsudku ve věci *Reichert a Kockler v. Dresdner Bank*⁵⁰ či ve věci *Van Uden v. Deco Line* SDEU judikoval, že předběžná opatření v oblastech spadajících do rozsahu působnosti Nařízení Brusel I slouží k zachování faktické nebo právní situace za účelem ochrany práv, jejichž uznání je požadováno po soudu rozhodujícím ve věci samé. Pro založení příslušnosti podle čl. 31 musí být splněny tři podmínky:

- (i) musí být dán skutečný vztah mezi předmětem navrhovaného opatření a místní působností soudu,
- (ii) takové opatření musí být dočasné a
- (iii) musí být zabezpečena možnost náhrady újmy vzniklé opatřením druhé straně, pokud první strana nebude ve věci samé úspěšná (takovým předběžným opatřením může být např. zajištění majetku nacházejícího se v obvodu dotčeného soudu).⁵¹

V této souvislosti je třeba poukázat na situace, kdy je založena příslušnost soudu vydat předběžné opatření i v případě, kdy se meritorně o věci rozhoduje před rozhodcem. Touto problematikou se zabýváme dále v práci v kapitole 2.11.

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26. března 1992, věc C-261/90: *Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert a Ingeborg Kockler proti Dresdner Bank AG*.

⁵¹ Srov. KASÍKOVÁ, Martina, ŠUK, Petr. *Komentář k zrušenému Nařízení o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ("Brusel I") (44/2001/ES)*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. března 2015].

Co se týče změn v Nařízení Brusel I bis, v čl. 2 písm. a) je stanoveno, že *rozhodnutím* se pro účely nařízení rozumí i předběžná nebo zajišťovací opatření nařízená soudem, který je příslušný rozhodovat meritorně, nezahrnuje však předběžná nebo zajišťovací opatření, která byla soudem nařízena bez toho, aby byl žalovaný předvolán k soudu, což neplatí v případě, že rozhodnutí o uvedeném opatření bylo žalovanému doručeno před jeho výkonem. Čl. 45 odst. 1 Nařízení Brusel I bis pak mimo jiné stanoví, že na návrh se odepře uznání rozhodnutí, jestliže bylo vydáno v nepřítomnosti žalovaného, přičemž mu nebyl doručen návrh na zahájení řízení (nebo obdobná písemnost) v dostatečném časovém předstihu, aby byla žalovanému umožněna obhajoba.

Aplikujeme-li uvedená pravidla na českou právní praxi, nezbyvá než dospět k závěru, že ani Nařízení Brusel I, ani Nařízení Brusel I bis, není k uplatnění předběžných opatření ve smyslu českého právního řádu příznivé. Občanský soudní řád⁵², který problematiku předběžných opatření upravuje v § 74 a násl., totiž v § 75c odst. 3 stanoví, že o návrhu na nařízení předběžného opatření se rozhodne bez slyšení účastníků. V tomto případě tak může být uznání předběžného opatření ve světle citovaných ustanovení Nařízení Brusel I bis odepřeno.

Při využívání institutu předběžného opatření je třeba i po úpravě Nařízení Brusel I bis dávat pozor na to, jaká předběžná opatření v tom kterém státě spořicí se strana uplatňuje. Zde lze v úpravě spatřovat ještě nedostatky.

2.11 Vymezení hranice pro rozhodčí řízení

Nařízení Brusel I vylučovalo v čl. 1 odst. 2 písm. d) rozhodčí řízení z oblasti své působnosti. Nicméně i přes toto výslovné vyloučení se na základě judikatury SDEU vztahovala v určitých případech na rozhodčí řízení. Např. ve věci *West Tankers*⁵³ SDEU rozhodoval o otázce, zda je soud členského státu příslušný vydat příkaz, jímž se zakazuje účastníku řízení podat návrh na zahájení řízení k soudu jiného členského státu nebo v ta-

⁵² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Rozsudek ve věci C-185/07: *Allianz SpA a Generali Assicurazioni Generali SpA proti West Tankers Inc.*

kovém řízení pokračovat na základě toho, že toto řízení je v rozporu s dohodou o rozhodčím řízení. Řešený spor se týkal případu, kdy loď vlastněná anglickou společností West Tankers Inc., která byla pronajata italské společnosti Erg Petroli SpA, narazila v Itálii do mola vlastněného společností Erg Petroli a způsobila škodu. Smlouva o pronájmu, která obsahovala rozhodčí doložku, se řídila anglickým právem. Společnost Erg Petroli byla pojištěna u Allianz a Generali, obrátila se proto na ně a získala od nich odškodnění. Pojistitelé následně podaly u italského soudu žalobu na West Tankers, aby vymohly částky, které vyplatily společnosti Erg Petroli. Společnost West Tankers vznesla s odkazem na existenci rozhodčí doložky námitku nepřislušnosti italského soudu a souběžně podala návrh na zahájení řízení k *High Court of Justice*, kterým se domáhala, aby bylo konstatováno, že její spor s pojistiteli podléhá rozhodčímu řízení, a dále navrhla, aby byl vydán příkaz zakazující pojistitelům uchýlit se k jakémukoliv jinému řízení, než je rozhodčí řízení, a pokračovat v řízení zahájeném v Itálii (tzv. *anti-suit injection*). *High Court of Justice* návrhovateli vyhověl, přičemž pojistitelé se proti rozsudku odvolali k *House of Lords* s tím, že takový příkaz je v rozporu s Nařízením Brusel I. *House of Lords* odkázal na rozsudky ve věci *Gasser* (C-116/02) a *Turner* (C-159/02), z kterých podle něj vyplývalo, že Nařízení Brusel I neumožňuje vydat příkaz, jímž se zakazuje účastníku řízení podat návrh na zahájení řízení k soudu jiného členského státu nebo v takovém řízení pokračovat. Dále však konstatoval, že se tato zásada nemůže vztahovat na rozhodčí řízení, která nespádají do působnosti Nařízení Brusel I, tudíž ani na řešený případ. *House of Lords* následně přerušil řízení a obrátil se na SDEU s předběžnou otázkou. SDEU v rozsudku předběžnou otázku zodpověděl tak, že vydání příkazu soudem členského státu, jímž se má zakázat určité osobě podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného členského státu nebo v takovém řízení pokračovat na základě toho, že takové řízení je v rozporu s dohodou o rozhodčím řízení, je neslučitelné s Nařízením Brusel I. Nařízení Brusel I se podle SDEU použije vždy, když se podle vlastních pravidel bude vztahovat na předmět věci, přičemž se nelze odvolávat na uzavřenou rozhodčí doložku. Na rozhodčí doložku se tak nahlíží jako na procesní námitku, ke které se soud vyjádří při přezkoumání své příslušnosti.

Rozhodnutí *West Tankers* však nebylo jediným ani prvním rozhodnutím SDEU, ve kterém soud připustil, že některé otázky ohledně rozhodčího řízení spadají do příslušnosti Nařízení Brusel I. Např. v rozhodnutí ve věci *Van Uden v. Deco Line*⁵⁴ SDEU konstatoval, že pokud předběžné opatření spadá do věcné působnosti Bruselské úmluvy, může být přiznána pravomoc soudu příslušnému pro rozhodování o předběžných opatřeních i v případech, kdy má řízení proběhnout před rozhodcem (čl. 31 Nařízení Brusel I). Nařízení Brusel I tak sice vylučovalo svoji aplikaci na rozhodčí smlouvy, nicméně v souladu s judikaturou se použije v případě, kdy je platnost rozhodčí smlouvy předběžnou otázkou.

Nařízení Brusel I bis si ve svém textu ponechalo ustanovení, že se nevztahuje na rozhodčí řízení (čl. 2 písm. d)), nicméně s výše nastíněnou problematikou se pokusilo vypořádat v bodě 12 recitálu, kde jsou upravena výkladová pravidla. Tento bod stanoví, že žádné ustanovení nařízení by nemělo bránit soudům členského státu, je-li u nich podána žaloba ve věci, ohledně které strany uzavřely rozhodčí dohodu, aby v souladu s vnitrostátním právem odkázaly strany na rozhodčí řízení, nebo aby řízení přerušily, případně zastavily, a aby přezkoumaly, zda je rozhodčí dohoda neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití. V dalších odstavcích bodu 12 recitálu je jasně stanoveno, že rozhodnutí vydané soudem členského státu ohledně toho, zda je rozhodčí dohoda platná, účinná nebo způsobilá k použití, či nikoliv, by nemělo podléhat pravidlům pro uznání a výkon stanoveným nařízením bez ohledu na to, zda o této otázce soud rozhodoval ve věci samé nebo jako o předběžné otázce. Na druhou stranu, pokud soud členského státu, který vykonává pravomoc podle nařízení nebo podle vnitrostátního práva, rozhodl, že rozhodčí dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití, nemělo by to bránit tomu, aby bylo rozhodnutí soudu ve věci samé uznáno a případně vykonáno v souladu s tímto nařízením.

Tím by neměla být dotčena pravomoc soudů členských států rozhodnout o uznání a výkonu rozhodčích nálezů v souladu s Úmluvou o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů podepsanou v New Yorku dne 10. června 1958 (tzv. Newyorská úmluva), která má aplikační přednost před Nařízením Brusel I bis (což ostatně vyplývá i z čl. 73 odst.

⁵⁴ Rozhodnutí SDEU ve věci C-391/95: *Van Uden Maritime BV (Van Uden Africa Line) proti Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line a dalším*.

2). Recitál dále stanoví, že nařízení by se nemělo vztahovat na žaloby nebo související řízení týkající se zejména ustavení rozhodčího soudu, pravomoci rozhodců, vedení rozhodčího řízení nebo jakýchkoli jiných aspektů takového řízení, ani na žalobu či rozhodnutí týkající se zrušení, přezkumu, odvolání, uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu.

Lze pozitivně kvitovat, že evropský zákonodárce blíže upravil problematiku vztahu Nařízení Brusel I bis a rozhodčích řízení (byť pouze v recitálu), nicméně takové řešení není komplexní. Není třeba jasné, jak postupovat v případě, kdy v jednom členském státě bude vydáno rozhodčí nález a v jiném členském státě soudní rozhodnutí v téže věci, bude dána přednost výkonu rozhodčího nálezu podle Newyorské úmluvy, nebo soudního rozhodnutí? Na odpověď na tuto i další otázky, které v souvislosti s úpravou rozhodčího řízení vyvstanou, bude třeba počkat, až se s nimi vypořádá SDEU, případně až nařízení projde další revizí.

2.12 Změna Nařízení Brusel I bis v souvislosti s patentovým balíčkem

V červenci 2013 Komise vydala Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES)⁵⁵ č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁵⁶. Jak vyplývá z důvodové zprávy k návrhu, souvisí s tzv. „patentovým balíčkem“, tedy nařízením o jednotném patentu⁵⁷ a Dohodou o Jednotném patentovém soudu⁵⁸, který má vytvořit základ patentové ochrany v EU. Dohoda o Jednotném patentovém soudu se stane pramenem terciárního práva v rámci posílené spolupráce, podepsala ji většina členských států. Platnost této dohody je podmíněna tím, aby vstoupily v účinnosti změny Nařízení Brusel I bis. Jednotný

⁵⁵ ES je v tomto případě uvedeno v českém zjevně chybně. Jiné jazykové mutace návrhu nařízení (např. anglická, slovenská, španělská) používají zkratku pro EU. Naopak např. německá jazyková mutace využívá zkratku EG, tedy alternativu k českému ES.

⁵⁶ *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech*. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0554&from=CS>>.

⁵⁷ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1257/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany*. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1257&qid=1427801678545&from=CS>>.

⁵⁸ *Dohoda o jednotném patentovém soudu (2013/C 175/01)*. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:175:0001:0040:CS:PDF>>

patentový soud má nahradit vnitrostátní soudy v záležitostech, které podle dohody spadají do jeho výlučné pravomoci.

Za tímto účelem bylo v Nařízení Brusel I nutné vyjasnit, že Jednotný patentový soud je soud ve smyslu nařízení, jaká jsou pravidla jeho příslušnosti a pravidla litispence, a dále upravit fungování uznávání a výkonu rozhodnutí mezi těmi státy, které se dohody účastní, a těmi, které se dohody neúčastní. Návrh změny se rovněž zabývá Soudním dvorem v Beneluxu, který byl založen v roce 1965 a řeší mimo jiné problematiku průmyslového vlastnictví v zemích Beneluxu, tedy Belgii, Lucembursku a Nizozemsku.

Návrh nařízení byl s pozměňovacími návrhy v rámci evropského legislativního procesu přijat dne 15. května 2014⁵⁹. Toto nařízení do Nařízení Brusel I bis vkládá nové články 71a-71d a použije se od 10. ledna 2015. Vzhledem k tomu, že Dohoda o Jednotném patentovém soudu stanoví, že vstoupí v platnost 1. ledna 2014, nebo prvním dnem čtvrtého měsíce následujícího po uložení třinácté ratifikační či obdobné listiny, nebo prvním dnem čtvrtého měsíce po vstupu v platnost změn Nařízení Brusel I bis, a to podle toho, co nastane nejpozději (srov. čl. 89 dohody), dohoda vstoupí v platnost 1. května 2015.

⁵⁹ *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 542/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 1215/2012, pokud jde o pravidla použitelná pro Jednotný patentový soud a Soudní dvůr Beneluxu.* In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0542&from=CS>>.

3 Jiné procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého

Evropské mezinárodní právo soukromé zahrnuje jednak kolizní normy, jednak procesní normy. Procesní normy evropského mezinárodního práva soukromého upravují postup soudů a jiných orgánů a zúčastněných stran v soukromoprávních řízeních s mezinárodním prvkem. Jak již bylo uvedeno výše, nejvýznamnějším předpisem je v této oblasti Nařízení Brusel I. Pro své správné fungování však toto nařízení potřebuje i další úpravu, a to např. úpravu doručování. Nařízení Brusel I navíc neupravuje veškerou problematiku, která může být předmětem civilního řízení, proto postupně vznikaly a nadále vznikají další předpisy, a to zejména nařízení. V následující části se práce zabývá dalšími nejdůležitějšími procesními předpisy evropského mezinárodního práva soukromého.

3.1 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Brusel IIbis)

Toto nařízení, jež je přímým nástupcem nařízení č. 1347/2000, je dalším hojně užívaným nástrojem evropského mezinárodního práva soukromého. Reguluje zejména příslušnost soudů členských států, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti a také spolupráci mezi ústředními orgány členských států ve věci rodičovské zodpovědnosti. Význam tohoto nařízení tkví především ve skutečnosti, že spory z oblasti rodinného práva jsou v soudní praxi jednou z nejfrekventovanějších oblastí sporů s mezinárodním prvkem.⁶⁰

Nařízení Brusel II bis nabylo účinnosti dne 1. března 2005. Do této doby se v ČR používalo nařízení Brusel II, jež bylo pro ČR závazné od jeho vstupu do Evropské unie, tedy od 1. 5. 2004.

⁶⁰ PAUKNEROVÁ, 2013, op. cit. str. 130.

Věcná působnost je vymezena v článku 1, který stanoví, že nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, a dále na přiznání, výkon, převedení a úplné nebo částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti. Okruh otázek týkajících se rodičovské zodpovědnosti je poté demonstrativně uveden v druhém odstavci.⁶¹ Přičemž převažuje názor, že do působnosti tohoto nařízení také spadá problém určení, zda tu manželství je či není, neboť závěr tohoto řízení je srovnatelný s výsledkem řízení o neplatnosti. Nepoužije se už však na jiné typy právních svazků, jako je např. soužití osob stejného pohlaví. Rovněž se nepoužije na řízení o výživném mezi manželi, jelikož toto řízení je upraveno v Nařízení Brusel I. Nařízení Brusel II se tedy aplikuje pouze na manželské věci osobní povahy.⁶² Taxativním výčtem potom článek 1 odst. 3 vymezuje okruh otázek týkajících se rodičovské odpovědnosti, na které se řízení nevztahuje. Jedná se o: určení nebo popření otcovství, rozhodnutí o osvojení, preadopční opatření nebo neplatnost zrušení osvojení, příjmení a jméno dítěte, dosažení zletilosti, vyživovací povinnosti, správu jmění nebo dědictví a opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi.

Co se týče uznání a výkonu soudních rozhodnutí, tak tato problematika je upravena v kapitole III., konkrétně v člancích 21-52 tohoto nařízení, přičemž tato ustanovení se mohou aplikovat pouze za předpokladu, že je splněna věcná (čl. 1) a časová působnost (čl. 64), a zároveň se jedná o rozhodnutí soudu některého ze členských států. Pokud uznání a výkon cizího rozhodnutí nespádají do působnosti Nařízení Brusel II bis nebo mezinárodní smlouvy, kterou je ČR vázána, bude se aplikovat české autonomní právo.⁶³

⁶¹ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000

⁶² SVOBODOVÁ, Klára et al. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. [online]. 2009, [cit. 2. března 2015]. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/mps/web/index.html>>

⁶³ PAUKNEROVÁ, 2013, Op. cit. Str. 144.

3.2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech EU („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

Toto nařízení, které nabylo účinnosti dne 13. listopadu 2008, upravuje jeden z významných institutů procesního práva obecně, a tím je doručování soudních a mimosoudních písemností. V zájmu právní jistoty a ochrany účastníků řízení má doručování závažné procesní důsledky. Doručovány mohou být zejména: stejnopis žaloby žalovanému, předvolání účastníkům a svědkům k jednání, písemné vyhotovení rozsudku účastníkům a další mimosoudní písemnosti. S doručením těchto písemností je spojena řada procesních důsledků. Aby např. rozsudek mohl projevit své závazné účinky na právní vztahy a být případně podkladem pro nucený výkon rozhodnutí, musí nabýt právní moci. A toto se může stát pouze v případě, že bude tento rozsudek řádně doručen a toto doručení bude soudu patřičně doloženo.⁶⁴

Bod 6 recitálu Nařízení č. 1393/2007 přímo říká: „*Účinnost a rychlost soudního řízení v občanských věcech vyžaduje, aby zasílání soudních a mimosoudních písemností mezi místními subjekty určenými členskými státy probíhalo přímo a rychle.*“⁶⁵ Bod 7 toto poté rozvádí a říká, že rychlost zasílání vyžaduje použití veškerých vhodných prostředků. Bezpečnost zasílání následně vyžaduje, aby k doručované písemnosti byl přiložen jednotný formulář vyplněný v úředním jazyce nebo v jednom z jazyků místa doručení nebo v jiném jazyce, který dožádaný členský stát označí za přijatelný.

Toto jsou základní principy, na kterých nařízení č. 1393/2007 stojí a které upravují: jednání mezi soudy členských států, jednotné formuláře a pravidla pro používání jazyků v zájmu co nejvyšší efektivity doručování písemností.⁶⁶

Jak už ze samotného názvu vyplývá, do působnosti nařízení č. 1393/2007 spadají věci občanské a obchodní v případě, že soudní nebo mimosoudní písemnosti musí být zaslány

⁶⁴ Srov. WINTEROVÁ, MACKOVÁ, 2014. Op. cit. Str. 177.

⁶⁵ Nařízení EP a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech EU („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

⁶⁶ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit. Str. 205.

z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě, přičemž pojem „věci občanské a obchodní“, je potřeba interpretovat autonomně.⁶⁷ Článek 1 odst. 1 obsahuje také negativní vymezení věcné působnosti. Nařízení se tedy nepoužije zejména na věci daňové, celní či správní věci, ani na odpovědnost státu za jednání nebo opomenutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*).

Pokud jde o věci, které spadají do působnosti tohoto nařízení, tak se toto nařízení bude aplikovat přednostně před jinými ustanoveními mezinárodních dohod, ať už dvoustranných či mnohostranných. V případě ČR to bude zejména Haagská úmluva o doručování z r. 1965 a článek IV protokolu připojeného k Bruselské úmluvě z roku 1968. Zároveň však nařízení č. 1393/2007 nebrání členským státům v zachování nebo uzavírání dohod nebo ujednání týkajících se urychlení nebo zjednodušení zasílání písemností za předpokladu, že jsou s tímto nařízením slučitelné.

3.3 Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech

Toto nařízení bylo přijato za účelem zlepšení a zefektivnění spolupráce soudů členských států v případech, kdy je nutné provést nebo obstarat důkazy v jiném členském státě. Nařízení č. 1206/2001 z části vychází z haagské procesní úmluvy o civilním soudním řízení a hlavně z Haagské úmluvy z r. 1970 o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních. Nařízení je účinné od 1. ledna 2004 v celé Evropské unii s výjimkou Dánska.

Hlavním cílem nařízení je, aby se žádosti o provedení dokazování vyřizovaly neprodleně, přímo a co nejrychlejšími prostředky. Za tímto účelem nařízení také stanovuje možnost, aby soud jednoho členského státu provedl důkaz přímo v jiném členském státě.⁶⁸

⁶⁷ Srov. ozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. října 1976, věc C-29/76: *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol*.

⁶⁸ Evropská komise. *Praktický průvodce pro používání nařízení o dokazování*. [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_taking_evidence_cs.pdf>.

Stejně jako nařízení o doručování písemností se nařízení č. 1206/2001 použije pouze na věci občanské a obchodní, přičemž jej nelze uplatnit při zajišťování důkazů, jež nejsou určeny k použití v soudních řízeních. Nařízení upravuje dva způsoby pro zajištění důkazů. První způsob je upraven v článku 10 nařízení, kdy členský stát požádá soud v jiném členském státě o provedení dokazování. Takovýto způsob dokazování je potom v souladu s ustanoveními právního řádu dožádaného členského státu a může podléhat donucovacím opatřením. Druhý způsob podle článku 17 poté řeší situaci, kdy soud v jednom členském státě se souhlasem dožádaného členského státu provede dokazování přímo v tomto členském státě. Tento druhý způsob lze provést pouze v případě, že jej lze použít dobrovolně bez donucovacích prostředků. Dožadující soud musí v tomto případě podat žádost ústřednímu orgánu nebo příslušnému orgánu členského státu. Odmítnutí této žádosti je vázáno na omezené důvody, jež mohou představovat např. skutečnosti, že žádost nespadá do působnosti tohoto nařízení, že neobsahuje všechny potřebné údaje nebo že požadované přímé dokazování odporuje základním právním zásadám členského státu. Nařízení také zavádí možnost při dokazování užít komunikačních technologií, jako jsou videokonference a telefonní konference. Toto se použije zejména při výslechu svědka, kdy se takového jednání může účastnit jiný soud.⁶⁹⁷⁰

Co se týče aplikace tohoto nařízení, tak má opět přednost před jinými dvoustrannými nebo mnohostrannými dohodami uzavřenými mezi členskými státy.

3.4 Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení

Cíle tohoto nařízení jsou jako obvykle vyjádřeny v jeho recitálu. Hlavním cílem je zejména zajištění efektivnosti úpadkového řízení, jelikož činnosti podniků mají stále více mezinárodních účinků a jsou proto ve zvýšené míře upravovány právem Evropské unie. Protože platební neschopnost takových podniků ovlivňuje řádné fungování vnitřního trhu, vyvstala potřeba aktu společenství, který by koordinoval opatření, která je třeba

⁶⁹Evropská komise. *Používání videokonferencí při dokazování v občanských a obchodních věcech podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001*. [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_videoconferencing_cs.pdf>

⁷⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech

učinit vůči majetku dlužníka neschopného plnit své peněžité závazky. Pro řádné fungování vnitřního trhu je nutné vyhnout se podnětům, které motivují zúčastněné strany k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. *forum shopping*).⁷¹

Nařízení tak stojí především na tom, že rozhodnutí vydaná v členském státě jsou automaticky uznávána v jiných členských státech. Dále vnáší systém do vztahu hlavního úpadekového řízení a vedlejších řízení a určuje jednotným způsobem rozhodné právo. Snaží se zabránit tomu, aby docházelo k *forum shopping*, tedy situaci, kdy si žalobce společně se sudištěm vybírá i rozhodné právo v důsledku toho, že jednotlivé soudní jurisdikce se řídí svými vlastními procesními normami, přičemž zároveň aplikují vlastní kolizní normy k určení práva rozhodného pro spor.⁷²

Nařízení se použije pro úpadeková řízení, která jsou pro každý členský stát uvedena samostatně v přílohách. Pro Českou republiku je to pak Příloha A, přičemž řízeními jsou konkurs, reorganizace a oddlužení. Nařízení obsahuje tři hlavní oblasti regulace mezinárodního úpadekového práva. Jimi jsou mezinárodní příslušnost pro zahájení úpadekového řízení, právo rozhodné pro řešení procesních a souvisejících otázek a uznání úpadekových řízení v jiných členských státech.

Toto nařízení se soustřeďuje na hlavní problémy mezinárodního úpadekového řízení v členských státech a pro ostatní určuje rozhodné právo a použije se pro úpadeková řízení zahájená po 31. 5. 2002 (pro Českou republiku od okamžiku jejího vstupu do Evropské unie, tedy od 1. 5. 2004).⁷³

3.5 Nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

Účelem nařízení č. 805/2004 je zakotvení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, který je jedním z instrumentů Evropské unie sloužící na zefektivnění

⁷¹ Nařízení Rady (ES) č. 1346/2003 ze dne 29. května 2003, o úpadekovém řízení

⁷² CORNELL UNIVERSITY LAW SCHOOL. Legal Information Institute. Definice „Forum Shopping“ [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z: <http://www.law.cornell.edu/wex/forum_shopping>

⁷³ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit. str. 218.

a zjednodušení procesu uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Pojem „nesporné nároky“ by dle bodu 5 recitálu nařízení měl zahrnovat všechny situace, v nichž dlužník prokazatelně nepopírá existenci ani výši peněžního nároku a v nichž má věřitel proti dlužníkovi buď soudní rozhodnutí, nebo vykonatelný dokument, který vyžaduje výslovný souhlas dlužníka, ať už se jedná o soudní smír nebo úřední listinu. Bod 8 recitálu poté stanovuje, že přístup k výkonu v jiném členském státě, než ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, by měl být urychlen a zjednodušen tím, že rozhodnutí bude vykonáno bez mezitímních opatření přijatých před výkonem v členském státě, v němž se o výkon žádá.⁷⁴ Nařízení tak přináší zjevné výhody věřitelům, kteří mají možnost efektivního výkonu rozhodnutí v zahraničí bez asistence soudní moci členského státu, v němž o výkon žádají.⁷⁵

Nařízení se použije na rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny vydané soudy členských států kromě Dánska vydané či registrované po vstupu tohoto nařízení v platnost, tedy po 21. lednu 2005.

Nevztahuje se na zejména na věci daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*). Dle článku 2 se nevztahuje také na věci: osobní nebo způsobilost k právním úkonům fyzické osoby, majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závěti a dědictví, úpadky, vyrovnání a podobná řízení, sociální zabezpečení a rozhodčí řízení.

Co se týče výkonu, ten se řídí právem členského státu, ve kterém je rozhodnutí vykonáváno. Článek 20 nařízení přímo říká, že rozhodnutí potvrzené jako evropský exekuční titul se vykoná za týchž podmínek jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu.

Nadále je však ponechána možnost žádat o uznání a výkon soudního rozhodnutí, soudního smíru či úřední listiny o nesporném nároku v souladu s nařízením Brusel I. Recitál nařízení č. 805/2004 stanovuje, že žádost o potvrzení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky by měla být nepovinná pro věřitele, který si místo toho může zvolit systém uznávání a výkonu v souladu s nařízením Brusel I nebo jinými nástroji. Je tedy na

⁷⁴ Nařízení Evropského parlamentu Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

⁷⁵ SVOBODOVÁ, 2009. Op. cit.

věřiteli, pro který způsob exekuce u titulů, které jsou zahrnuty v působnosti obou nařízeních, se rozhodne.⁷⁶

3.6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

Nařízení č. 1896/2006 bylo přijato na základě opatření ke zjednodušení a urychlení řízení o sporech týkajících se drobných pohledávek a Zelené knihy o řízení o evropském platebním rozkazu z roku 2002. Vztahuje se na věci občanské a obchodní v přeshraničních případech bez ohledu na povahu soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*). Dále se nevztahuje na: majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závětí a dědictví, úpadky, vyrovnání a podobná řízení, sociální zabezpečení a nároky z mimosmluvních závazků, pokud nejsou předmětem dohody mezi stranami nebo nedošlo k uznání dluhu, nebo se nevztahují na peněžité pohledávky ze spoluvlastnictví.

Nařízení se použije na přeshraniční případy vzniklé od 12. 12. 2008 u soudů členských států s výjimkou Dánska.⁷⁷

Evropský platební rozkaz má zajisté své odůvodnění, jelikož jak sám bod 7 recitálu tohoto nařízení říká, otázku hromadného vymáhání nesporných nároků se všechny členské státy snaží řešit, většina z nich zavedením zjednodušeného řízení o platebním rozkazu, avšak jak obsah vnitrostátních právních předpisů, tak účinnost postupů se v jednotlivých státech značně liší. Stávající postupy jsou kromě toho v přeshraničních případech často buď nepřipustné, nebo neproveditelné. To platí i v případě českého práva, neboť platební rozkaz nelze vydat, má-li být doručen do ciziny (§ 172 odst. 2 písm. b), zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Recitál nařízení proto v bodě 8 stanovuje, že překážky, které v přeshraničních případech brání přístupu k účinné spravedlnosti, jakož i narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, které

⁷⁶ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit. Str. 238.

⁷⁷ Nařízení Evropského parlamentu Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

jsou důsledkem nerovnováhy ve fungování procesních prostředků dostupných věřitelům v různých členských státech, vedou k potřebě právní úpravy zaručující rovné podmínky věřitelům i dlužníkům v celé Evropské unii.

Článek 26 řešící vztah k vnitrostátnímu procesnímu právu říká, že veškeré procesní otázky, jež nejsou konkrétně upraveny tímto nařízením, se řídí vnitrostátním právem. Toto však může vzbudit jisté pochybnosti o tom, kde jsou limity mezi nařízením č. 1896/2006 a vnitrostátním procesním právem, na které toto nařízení často odkazuje.⁷⁸

3.7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích

Toto nařízení, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, logicky navazuje na předchozí evropská řízení z oblasti procesního práva soukromého, zejména na nařízení č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Základem se stala Zelená kniha o řízení o evropském platebním rozkazu a opatřeních ke zjednodušení a urychlení řízení o sporech týkajících se drobných pohledávek z roku 2002.⁷⁹

Jak říká bod 7 recitálu, nařízení vychází z faktu, že „mnoho členských států zavedlo zjednodušené občanskoprávní řízení pro drobné nároky, neboť náklady, časová náročnost a další obtíže související se soudním řízením nejsou vždy úměrné hodnotě nároku. V přeshraničních případech jsou překážky rychlého vydání rozhodnutí s nízkými náklady ještě zvýrazněny. Je tedy nezbytné zavést evropské řízení o drobných nárocích. Cílem tohoto řízení by měl být zjednodušený přístup ke spravedlnosti. Narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, které je důsledkem nerovnováhy ve fungování procesních prostředků, které mají věřitelé v různých členských státech k dispozici, vede k potřebě takové právní úpravy Společenství, která věřitelům i dlužníkům zaručí v celé Evropské unii rovné podmínky. Při rozhodování o nákladech projednávání žaloby v rámci evropského řízení

⁷⁸ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit. Str. 239.

⁷⁹ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit. Str. 249

*o drobných nárocích by měly být zohledněny zásady jednoduchosti, rychlosti a přiměřenosti. Jednotlivé položky těchto nákladů by se vhodným způsobem měly zveřejnit a způsob rozhodování o nich by měl být průhledný.*⁸⁰

Od nařízení č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, se toto nařízení dále odlišuje zejména tím, že evropské řízení o drobných nárocích není omezeno pouze na pohledávky nesporné, ale vztahuje se na všechny drobné nároky do hodnoty 2 000 EUR, tedy i na sporné pohledávky, což je považováno za důležitý krok dalším směrem, kterým se bude ubírat unifikovaná úprava.

Evropské řízení o drobných nárocích je zahájeno tím, že žalobce vyplní formulář, který je přílohou tohoto nařízení, a podá jej u příslušného soudu. Evropské řízení o drobných nárocích je písemné řízení a soud nařídí ústní jednání pouze v případě, že to uzná za vhodné, nebo pokud o to požádá některá ze stran. Průběh řízení je zjednodušený, jednání může být vedeno prostřednictvím videokonference nebo pomocí jiných komunikačních technologií. Soud vydá rozhodnutí do 30 dnů od obdržení výpovědi žalovaného nebo žalobce ve stanovených lhůtách nebo si ve lhůtě nepřesahující 30 dnů vyžádá od stran další informace týkající se nároku. Rozhodnutí soudu je poté vykonatelné bez ohledu na opravný prostředek. Není-li v nařízení stanoveno jinak, řízení se řídí procesními předpisy členského státu, ve kterém řízení probíhá.⁸¹

Rozhodnutí vydané v rámci evropského řízení o drobných nárocích vydané v jednom státě se v jiném členském státě uzná, aniž je nutné prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti napadnout jeho uznání. Z důvodu, že je žalobce cizím státním příslušníkem nebo že nemá bydliště ani nepobývá v členském státě výkonu, nelze požadovat složení jistoty, kauce či vkladu. Žalobce nemusí mít v zemi výkonu pověřeného zástupce ani poštovní adresu, kromě orgánů příslušných pro vykonávací řízení.⁸²

Pokud strana napadla rozhodnutí vydané v rámci evropského řízení o drobných nárocích nebo trvá možnost takového napadení či pokud strana žádá o přezkum, může

⁸⁰ Nařízení Evropského parlamentu Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí řízení evropské řízení o drobných nárocích

⁸¹ SVOBODOVÁ, 2009. Op. cit.

⁸² ÚŘAD PRO PUBLIKACE. *Evropské řízení o drobných nárocích*. [online]. 28. 3. 2014. [cit. 29. ledna 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/NOT/?uri=URIS-ERV:116028&qid=1427760143045>>

příslušný soud nebo orgán v členském státě výkonu na návrh strany, proti níž je výkon požadován omezit vykonávací řízení na ochranná opatření, podmínit výkon složením jistoty, kterou sám určí, nebo za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.⁸³

3.8 Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností

Toto nařízení upravuje problematiku mezinárodní pravomoci, rozhodného práva, uznání a výkonu rozhodnutí a spolupráci mezi orgány členských států. Proces vytváření tohoto nařízení byl složitý. Nařízení však oproti původnímu plánu neupravuje přímo, ale odkazuje na Haagský protokol ze dne 23. 11. 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnost, který doplňuje Haagskou úmluvu z 23. 11. 2007 o mezinárodním vymáhání výživného dítěte a jiných forem výživného. Smyslem úmluvy je rychlé a spolehlivé vymáhání výživného pro nezletilé děti v případech s mezinárodním prvkem. Problematika rozhodného práva však nebyla v úmluvě obsažena, ale byla zahrnuta do fakultativního protokolu, který vyžadoval zvláštní podpis.

Základním cílem Nařízení je potom zájem na posílení postavení oprávněného, který uplatňuje nároky z výživného (*favor creditoris*). Nařízení také doplňuje Nařízení Brusel I, z jehož působnosti byly vyňaty vyživovací povinnosti vznikající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo příbuzenských vztahů. Nařízení č. 4/2009 předkládá řadu opatření, jež mají usnadnit placení pohledávek výživného v přeshraničních situacích. Tyto pohledávky vyplývají z povinnosti pomáhat členům vlastní rodiny. Mohou mít například formu výživného vypláceného dítěti nebo bývalému manželovi nebo manželce po rozvodu.

Recitál nařízení pak v bodě 12 dodává následující: „*Vzhledem k různým způsobům úpravy otázek týkajících se vyživovacích povinností v členských státech by se toto nařízení*

⁸³ Nařízení Evropského parlamentu Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí řízení evropské řízení o drobných nárocích

mělo vztahovat jak na soudní rozhodnutí, tak na rozhodnutí správních orgánů za předpokladu, že tyto orgány poskytují zejména záruky nestrannosti a práva stran být vyslechnuty. Proto by měly tyto orgány uplatňovat všechna pravidla tohoto nařízení.“

Rozhodnutí vydaná v zemi EU se potom uzná a vykoná v jiné zemi EU, aniž by vyžadovalo další zvláštní řízení, jelikož převážná většina zemí EU je vázána Haagským protokolem z r. 2007. Pokud je rozhodnutí vydáno ve státě, který je vázán právě tímto protokolem, nelze takové rozhodnutí napadnout. V případě, že stát není tímto protokolem vázán a vydá rozhodnutí, je možné jeho výkon v určitých případech odmítnout a je potom potřeba získat v tomto státě prohlášení vykonatelnosti. Pokud je návrh týkající se vyživovací povinnosti ze vztahu mezi rodičem a dítětem vůči osobě mladší 21 let podán ústřednímu orgánu, může být v takovém případě poskytnuta bezplatná právní pomoc (bod 36 recitálu). Ústřední orgán pověřený pomáhat zúčastněným stranám při podání návrhu a vymáhání pohledávek výživného určí každý členský stát. Tyto orgány zejména přijímají a předávají návrhy podle tohoto nařízení a činí všechna potřebná opatření k zahájení nezbytných řízení či k jejich usnadnění.

Jak již bylo zmíněno výše, nařízení č. 4/2009 nahrazuje ustanovení Nařízení Brusel I vztahující se na vyživovací povinnosti. Dále také nahrazuje v případech vyživovacích povinností nařízení č. 805/2004, s výjimkou evropských exekučních titulů týkajících se vyživovacích povinností a vydaných v členském státě, který není vázán Haagským protokolem 2007 (čl. 68). Není však dotčeno užití dvoustranných a mnohostranných úmluv a dohod, jejichž smluvní stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto nařízení. V případě ČR se to týká zejména Newyorské úmluvy o vymáhání výživného v cizině z r. 1956 (č. 33/1959 Sb.), Haagské úmluvy o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z r. 1958 (č. 14/1974 Sb.) a Haagské úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z r. 1973 (č. 132/1976 Sb.).⁸⁴

⁸⁴ PAUKNEROVÁ, 2013. Op.cit. Str. 264.

3.9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

Jelikož toto nařízení unifikuje jak procesní, tak kolizní úpravu mezinárodního dědického práva, bývá považováno za doposud nejambicióznější projekt na poli evropského mezinárodního práva soukromého.⁸⁵

Nařízení stojí na myšlence, že je potřeba usnadnit řádné fungování vnitřního trhu odstraněním překážek volného pohybu osobám, které se v současnosti potýkají s obtížemi při uplatňování svých práv v souvislosti s dědictvím, jež má přeshraniční dopady. V evropském prostoru práva musí být občanům umožněno předem uspořádat své dědictví. Práva dědiců a odkazovníků, dalších osob zůstaviteli blízkých a věřitelů zůstavitele musí být účinným způsobem zaručena (bod 7 recitálu nařízení).

Nařízení se použije na dědění majetku zemřelých osob, a to těch, které zemřou dne 17. srpna 2015 nebo později. Nepoužije se na daňové, celní a správní věci. Článek 1 ve druhém odstavci potom udává výčet věcí vyloučených z oblasti působnosti tohoto nařízení. Těmito věcmi jsou například: věci osobního stavu fyzických osob, jakož i rodinné vztahy a vztahy považované rozhodným právem za vztahy se srovnatelnými účinky, formální platnost ústně provedených pořízení pro případ smrti, práva a majetek vytvořené nebo převedené jiným způsobem než děděním, jako například formou daru, společného vlastnictví s právem dědit po spolumajiteli, důchodového připojištění, pojistné smlouvy a podobných ujednání, otázky upravené právem obchodních společností, sdružení a jiných právnických osob, jako ustanovení v základajících listinách a statutech společností, sdružení a jiných právnických osob, která určují nakládání s podíly v případě smrti jejich členů.

O dědictví jako celku budou rozhodovat příslušné soudy členského státu, na jehož území měl zůstavitel trvalý pobyt v době smrti. V případě, že zůstavitel nebude mít v době smrti na území členského státu trvalý pobyt, budou soudy členského státu, v němž

⁸⁵ Tamtéž. Str. 265.

se bude majetek tvořící pozůstalost nacházet, přesto příslušné za splnění určitých podmínek.

Každá osoba si však bude moci zvolit za právo, jímž se bude řídit dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době smrti. Pokud má někdo vícenásobnou státní příslušnost, tak si v takovém případě bude moci zvolit právo kteréhokoliv státu, jehož je příslušníkem (čl. 22).

Rozhodnutí vydaná v některém členském státě poté budou v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo potřeba zvláštního řízení. Totéž platí pro vykonatelnost za předpokladu, že byla na žádost kterékoli dotčené strany prohlášena vykonatelnými místním soudem nebo příslušným orgánem.⁸⁶

Nařízení taktéž zavádí jednotné evropské dědické osvědčení. Toto se vydává za účelem využití dědici odkazovníky majícími přímá práva k dědictví a vykonavateli závětí nebo správci pozůstalosti, kteří v jiném členském státě potřebují prokázat svůj status nebo vykonávat buď svá práva jako dědicové či odkazovníci, nebo své pravomoci jako vykonavatelé závětí či správci pozůstalosti (čl. 63). Pokud je takové osvědčení vydáno, vyvolá účinky ve všech členských státech, aniž by se vyžadoval jakýkoli zvláštní postup (čl. 69). Článek 74 poté ještě stanoví, že u dokumentů vydaných v členských státech v rámci tohoto nařízení se nevyžaduje legalizace či obdobný formální požadavek.

Po vstupu tohoto nařízení v účinnost bude mít aplikační přednost ve vzájemných vztazích členských států před mezinárodními smlouvami uzavřenými výhradně mezi dvěma nebo více z nich, a to v rozsahu, v jakém se překrývají s působností tohoto nařízení. Pro ČR bude relevantní zejména Haagská úmluva o mezinárodní správě pozůstalostí z r. 1973 (č. 218/ 1995 Sb.), jejímiž smluvními státy jsou kromě ČR Slovensko a Portugalsko.⁸⁷

⁸⁶ ÚŘAD PRO PUBLIKACE. *Příslušnost, rozhodné právo a evropské dědické osvědčení*. [online]. 13. 8. 2007. [cit. 29. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:jl0070&rid=1>>

⁸⁷ PAUKNEROVÁ, 2013. Op. cit., Str. 277.

Závěr

Aktuální vývoj evropského práva poukazuje na tendenci, že směřování evropského mezinárodního práva soukromého procesního bude čelit novým výzvám. V souvislosti s využíváním práva na svobodu pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu totiž vzniká v Evropské unii potřeba, aby všechny oblasti, ve kterých vznikají vztahy s mezinárodním (nebo zde lépe s komunitárním) prvkem byly natolik upraveny, aby subjektům těchto vztahů prostřednictvím své úpravy poskytly dostatečnou právní jistotu a podklad pro rozhodování, zda práva na svobodu pohybu využívat či nikoli.

Ačkoli je jednotný trh EU založen na citovaných čtyřech svobodách volného pohybu (přičemž by se měla zavést svoboda pátá, a to volný pohyb znalostí a inovací)⁸⁸, domnívám se, že není od věci doplnit, že pro jeho řádné fungování je potřeba další svoboda volného pohybu. I samy instituce EU v čele s Komisí ve svých návrzích, zprávách, zelených knihách a dalších dokumentech často operují pojmy jako je volný pohyb rozsudků, volný pohyb předběžných opatření či volný pohyb úředních listin. Jedná se sice o svobodu neoficiální, ale její uplatňování má dalekosáhlé praktické důsledky zejména vzhledem k možnosti řádného uplatňování oficiálních svobod volného pohybu.

Procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého jsou jedním z nástrojů k řádnému uplatňování těchto svobod, jejichž zkoumání si tato diplomová práce kladla za cíl. Jako shrnutí této práce se tak jeví vhodné uvést závěry tohoto zkoumání. Hlavní částí práce byla komparace ustanovení původního Nařízení Brusel I a nového Nařízení Brusel I bis a analýza změn. Výsledky komparace jsou shrnuty dále.

Nejdůležitější změnou navrhovanou Komisí bylo zrušení doložky vykonatelnosti, tzv. *executur*. Tato změna byla dle mého názoru do Nařízení Brusel I bis úspěšně implementována a bude mít pozitivní účinky nejen na významné zrychlení procesu uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v jednom členském státě jiným členským státem, ale i na posílení právní jistoty a důvěry (což je ostatně i jeden z cílů poststockholmského programu, o kterém bylo pojednáno v kapitole 1.4 této práce).

⁸⁸ Srov. Evropská unie. *Jednotný trh pro Evropu ve 21. století*. [online]. [cit. 29. března 2015]. Dostupné z <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/internal_market_general_framework/170004_cs.htm>.

Dále je třeba zmínit, že zrušení doložky vykonatelnosti se týká i veřejných listin, což je pozitivní a přispěje k jejich snazšímu oběhu. Nejasně je však upravena možnost odepřít výkon veřejné listiny, neboť ustanovení nařízení teoreticky umožňuje odepřít výkon veřejné listiny ve stejných případech, jako v případě odepření výkonu rozhodnutí, což zjevně nebylo záměrem úpravy.

Další Komisí navrhovanou změnou bylo rozšíření působnosti nařízení v mezinárodním právním řádu. Domnívám se, že i v tomto případě lze novou úpravu hodnotit jako poměrně úspěšnou, neboť zvyšuje právní jistotu stran i ve sporech, kde jedna ze stran nemá bydliště v členském státě. Nadto jsou umožněny dohody o volbě soudu i v případě, že ani jedna ze stran nemá bydliště v členském státě. Významné je zakotvení pravidla možnosti litispendence ve vztahu k řízením zahájeným ve třetím státě. Dále se rozšířila příslušnost nařízení v případě, kdy je silnější smluvní strana v pracovněprávních vztazích nebo spotřebitelských vztazích z třetího státu, což zlepšuje postavení zaměstnanců a spotřebitelů.

Následující oblastí navrženou Komisí ke změně je posílení dohod o volbě soudu. Jedná se zejména o úpravu, která by měla zabránit praktikám torpédování (srov. rozsudek SDEU ve věci *Gasser*). Nařízení Brusel I bis sice obsahuje ustanovení, že je-li řízení zahájeno u soudu členského státu, jemuž dohoda o příslušnosti svěřuje výlučnou příslušnost, přeruší soudy jiného členského státu řízení, dokud soud, u něhož bylo zahájeno řízení na základě dohody, neprohlásí, že podle dohody není příslušný, které lze vnímat jako pozitivní, na druhou stranu mu však chybí další mechanismy proti zneužití prorogačních dohod. K takovému zneužití může dojít ku příkladu v případě, je-li řízení zahájeno u soudu členského státu, jemuž dohoda o příslušnosti svěřuje výlučnou příslušnost a tento soud následně prohlásí, že je nepřislušný. Pokud se bude jednat o soud, pro které jsou typické průtahy v řízení, výkon spravedlnosti bude opět protahován. Velkým plusem úpravy je sjednocení přístupu k materiální platnosti prorogační dohody, které s sebou přinese větší právní jistotu a důvěru. I oddělitelnost prorogačních dohod od zbytku smlouvy lze hodnotit jako povedené. Významná je i možnost, aby prorogační dohodu dle nařízení sjednaly osoby z třetího státu.

Ve vztahu k řízení před soudy třetích států je zakotvena možnost uplatnění pravidel litispendence, nicméně splnění podmínek pro přerušování řízení ve členském státě se jeví jako poměrně obtížné, soudy se budou muset poprat s otázkou, zda je přerušování řízení nezbytné s ohledem na řádný výkon spravedlnosti a zda lze očekávat, že soud třetího státu vydá rozhodnutí způsobilé k uznání a výkonu v členském státě. Lze si představit, že v mnoha případech bude pro soudy jednodušší řízení z důvodu litispendence nepřerušovat, než se zabývat těmito otázkami.

Co se týče předběžných opatření, tam se dle mého názoru řešení problematiky příliš neposunulo. Vzhledem k tomu, že předběžná opatření jsou instituty vnitrostátního práva, velmi často jsou upraveny takovým způsobem, že podle úpravy nařízení nebyla a nejsou použitelná.

Vymezení paralelních rozhodčích a soudních řízení bylo sice ve světle problematiky, na kterou poukázala praxe i judikatura SDEU, upraveno, ale bohužel ne komplexně. Není jasné vymezení, zda se v případě dvou meritorních rozhodnutí v téže věci upřednostní výkon rozhodčího nálezu nebo soudního rozhodnutí.

V souhrnu lze říci, že největším přínosem Nařízení Brusel I bis je zrušení doložky vykonatelnosti, což bylo i primárním cílem přijetí nového nařízení. Ostatní pravidla lze sice rovněž hodnotit pozitivně, nicméně s menšími či většími výhradami.

Co se týče jiných procesních předpisů evropského mezinárodního práva soukromého, vzhledem k vývoji právní úpravy v posledních patnácti letech lze konstatovat, že Evropská unie se snaží v co největší možné míře aplikovat cíle svých politik. Lze předpokládat, že unifikace norem bude nadále pokračovat, i že se v následujících letech rozšíří počet mezinárodních smluv, jejichž smluvní stranou bude Evropská unie (zejména v souvislosti s Haagskou konferencí mezinárodního práva soukromého).

Přehled použitých zkratk

Bruselská úmluva	Bruselská úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968
EHS	Evropské hospodářské společenství
EP	Evropský parlament
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
Komise	Evropská komise
Nařízení Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
Nařízení Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění).
Rada	Rada Evropské unie
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Zelená kniha	Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 21. 4. 2009.

Seznam literatury

Monografie:

BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. 2nd ed. Groningen: Europa Law Publishing, 2012, 228 s. ISBN 9789089521088.

BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, 300 s. ISBN 9788071796060.

DEVENNEY, James; KENNY, Mel B. *The transformation of European private law: harmonisation, consolidation, codification or chaos?*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 340 s. ISBN 9781107038806.

DAVID, Ludvík; HRUŠÁKOVÁ, Milana; a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1072 s. ISBN 9788073574604.

HARTLEY, Trevor C. *Choice-of-court agreements under the European and international instruments: the revised Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Convention*. Oxford: Oxford University Press, 2013, xlix, 495 s. ISBN 9780199218028.

KASÍKOVÁ, Martina, ŠUK, Petr. *Komentář k zrušenému Nařízení o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ("Brusel I") (44/2001/ES)*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. března 2015].

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 6. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2004, 458 s. ISBN 8072391666.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 9788072392315.

MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels I regulation*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007, xxvii, 852 s. ISBN 9783935808323.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 409 s. ISBN 9788074000348.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 304 s. ISBN 9788074005046.

PAUKNEROVÁ, Monika a Michal TOMÁŠEK. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2009, 424 s. ISBN 9788024616872.

POCAR, Fausto; VIARENGO, Ilaria; VILLATA, Francesca C. *Recasting Brussels I: proceedings of the conference held at the University of Milan on November 25-26, 2011*. Milano: Casa editrice dott. A. Milani, 2012, 381 s. ISBN 9788813314699.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 401 s. ISBN 802104053x.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLÍČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 445 s. ISBN 9788074780165.

STONE, Peter. *EU Private International Law: Harmonization of Laws*. London: Elgar European Law Publishing, 2007. ISBN 1845420152.

TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006, 879 s. ISBN 8071794309.

WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena, et al. *Civilní právo procesní. Část první: Řízení nalézací*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2014, 621 s. ISBN 9788072019403.

Články, příspěvky ve sbornících:

BETLEM, Gerrit., HONDIUS, Ewoud. European private law after the Treaty of Amsterdam. *European Review of Private Law*, 2001, ročník 9, č. 1, s.3-20. ISSN 0928-9801.

BĚLOHLÁVEK, Alexander. Přistoupení Evropského společenství k Haagské konferenci o mezinárodním právu soukromém. *Právní zpravodaj*. 2006, č. 12. ISSN 1212-8694.

BŘÍZA, Petr. Nový český zákon o mezinárodním právu soukromém v kontextu práva EU a mezinárodních smluv. *Právní rozhledy*, 2013, č. 17, s.580. ISSN 1210-6410.

BŘÍZA, Petr. Evropský soudní dvůr: Posudek k nové Luganské úmluvě značně posiluje vnější pravomoci Společenství. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10. ISSN 1210-6410.

KUTOVÁ, Karolína. Časová působnost předpisů upravujících oblast závazkových vztahů v právu EU. *Právní rozhledy*, 2012, č. 6, s. 204. ISSN 1210-6410.

MAGNUS, Ulrich. Choice of Court Agreements in the Review Proposal for the Brussels I Regulation. *The Brussels I Review Proposal uncovered / ed. by Eva Lein*. London : British Institute of International and Comparative Law, 2012, s. 83-102. ISBN 9781905221486.

MAKKI, Amine. *La refonte du règlement Bruxelles I : internationalisation du champ d'application et uniformisation des règles*. [online]. Le Petit Juriste. [cit. 3. února 2015]. Dostupné z <<http://www.lepetitjuriste.fr/wp-content/uploads/2013/09/m%C3%A9moire-le-petit-juriste.pdf?aa0226>>.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní civilní procesní právo (Brusel I, Brusel IIa): a mezinárodní procesní právo České republiky – vybrané otázky. *Právní fórum*, 2006, 3 / 4, s.45-53 příloha. ISSN 12147966.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2000, č.9, s.1-6 příl. Evropské právo. ISSN 12106410.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní – aktuální otázky. *Právní rozhledy*, 2003, č.8, s.1-6 příl. Evropské právo. ISSN 1210-6410.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské právo a některé nové trendy v mezinárodním právu soukromém. *Právník*, 2009, roč. 148, č.2, s.121-139. ISSN 0231-6625.

PFEIFFER, Magdalena. Obvyklý pobyt v evropském rodinném právu. *Soudní rozhledy*, 2013, č. 3, s. 87. ISSN 1211-4405.

RODRÍGUEZ VÁZQUEZ, Mª Ángeles. Una nueva fórmula para la supresión del exequatur en el reforma del reglamento Bruselas I. *Cuadernos de Derecho Transnacional*, březen 2014, Vol. 6, N° 1, s. 330-347. ISSN 1989-4570.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Návrh zákona o mezinárodním právu soukromém – dopady do obchodní oblasti. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 10, s. 290. ISSN 1213-5313.

WAUTELET, Patrick. *Clauses d'élection de for et procédures concurrentes Les innovations du Règlement 1215/2012*. [online]. [cit. 3. února 2015]. Dostupné z <<http://orbi.ulg.ac.be/bitstream/2268/147054/2/Texte%20Wautelet.pdf>>.

Zprávy, stanoviska, návrhy, posudky:

HESS, Burkhard; PFEIFFER, Thomas; SCHLOSSER Peter. *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*. [online] Heidelberg: Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für Ausländisches und Internationales Privat - und -Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, 2007 [cit. 11. října. 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf>.

EUROPA.EU. *Směrem ke skutečnému evropskému prostoru práva: posílení důvěry, mobility a růstu* [online]. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-233_cs.htm>.

Evropská komise. *Commission staff working paper. Impact assessment, accompanying document to the Proposal for Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast)*. [online] 14.12.2010. COM(2010) 748 final; SEC(2010) 1548 final. [cit. 11. ledna 2015]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/sec_2010_1547_en.pdf>.

Evropská komise. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 21. 4. 2009*. KOM(2009) 174. v konečném znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0174:FIN:CS:PDF>>.

Evropská komise. *Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 21. 4. 2009*. KOM(2009) 175 v konečném znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0175&from=CS>>.

Evropská komise. *Commission staff working paper. Impact assessment, accompanying document to the Proposal for Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast)*. SEC(2010) 1547 final. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2010:1547:FIN:EN:PDF>>.

Evropský parlament, Výbor pro právní záležitosti. *Zpráva o provádění a přezkumu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech*. [online] 2009/2140(INI). [cit. 11. ledna 2015]. Dostupné z <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2010-0219+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

Evropská rada. *Evropská rada 26. a 27. června 2014 závěry*. [online]. EUCO 79/14. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/143497.pdf>.

Evropská unie. *Stockholmský program* [online]. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_cs.htm>.

JENARD, Paul. *Report on the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters signed at Brussels, 27 September 1968. OJ C 59*. [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <http://aei.pitt.edu/1465/1/commercial_report_jenard_C59_79.pdf>.

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. ledna 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0748&from=CS>>.

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0554&from=CS>>.

Návrh rozhodnutí Rady o schválení Haagské úmluvy ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 27. ledna 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f8f73fa2-8a8a-11e3-87da-01aa75ed71a1.0018.01/DOC_1&format=PDF>.

NUYTS, Arnaud, et al. *Study on Residual Jurisdiction (Review of the Member States' Rules concerning the "Residual Jurisdiction" of their courts in Civil and Commercial Matters pursuant to the Brussels I and II Regulations)*. [online]. [cit. 11. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_residual_jurisdiction_en.pdf>.

PRETELLI, Ilaria, et al. *Possibility and terms for applying Brussels I Regulation (recast) to extra EU disputes* [online]. [cit. 17. ledna 2015]. Study for the JURI Committee (2014). Dostupné z <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2014/493024/IPOL-JURI_ET\(2014\)493024_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2014/493024/IPOL-JURI_ET(2014)493024_EN.pdf)>.

Rada Evropské Unie. *Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je* [online]. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2017024%202009%20INIT>>.

SCHLOSSER, Peter. *Report on the Convention on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice. 9 October 1978. OJ C 59/7*. [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <<http://www.uniset.ca/other/art/schlosser.pdf>>.

Judikatura:

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. října 1976, věc C-29/76: *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26. března 1992, věc C-261/90: *Mario Reichert, Hans-Heinz Reichert a Ingeborg Kockler proti Dresdner Bank AG*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 15. března 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 21. dubna 1993, věc C-172/91: *Volker Sonntag proti Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann, Stefan Waidmann*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 21. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 17. listopadu 1998, věc C-391/95: *Van Uden Maritime BV (Van Uden Africa Line) proti Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line a dalším*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 19. ledna 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. prosince 2003, věc C-116/02: *Erich Gasser GmbH proti MISAT Srl*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 17. ledna 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 27. dubna 2004, věc C-159/02: *Gregory Paul Turner proti Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd a Changepoint SA*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 19. ledna 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. března 2005, věc C-281/02: *Andrew Owusu v. N. B. Jackson, jednajícímu pod obchodní firmou „Villa Holidays Bal-Inn Villas“ a další*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 27. ledna 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. února 2009, věc C-185/07: *Allianz SpA a Generali Assicurazioni Generali SpA proti West Tankers Inc*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 19. ledna 2015]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. dubna 2009, věc C-523/07: *A*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 18. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. prosince 2010, věc C-497/10 PPU: *Barbara Mercredi proti Richard Chaffe*. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 18. října 2014]. Dostupné z <<http://curia.europa.eu/>>.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. června 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. října 2014].

Další elektronické zdroje:

CORNELL UNIVERSITY LAW SCHOOL. Legal Information Institute. Definice „Forum Shopping“ [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z: <http://www.law.cornell.edu/wex/forum_shopping>.

Evropská komise. *Používání videokonferencí při dokazování v občanských a obchodních věcech podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001*. [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_videoconferencing_cs.pdf>.

Evropská komise. *Praktický průvodce pro používání nařízení o dokazování*. [online]. [cit. 17. října 2014]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_talking_evidence_cs.pdf>.

Evropská unie. *Jednotný trh pro Evropu ve 21. století*. [online]. [cit. 29. března 2015]. Dostupné z <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/internal_market_general_framework/170004_cs.htm>.

Status table 37: Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements. Haagská konference mezinárodního práva soukromého [online]. [cit. 27. března 2015]. Dostupné z <http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=98>.

Nariadení Brusel I (přepracované znění) - Česká republika. [online]. The European e/Justice Portal. [cit. 18. ledna 2015]. Dostupné z <https://e-justice.europa.eu/content_brusels_i_regulation_recast-350-cz-cs.do?init=true&member=1>.

SVOBODOVÁ, Klára et al. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. [online]. 2009, [cit. 2. března 2015]. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/mps/web/index.html>>.

ÚŘAD PRO PUBLIKACE. *Evropské řízení o drobných nárocích*. [online]. 28. 3. 2014. [cit. 29. ledna 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/NOT/?uri=URISERV:l16028&qid=1427760143045>>.

ÚŘAD PRO PUBLIKACE. *Příslušnost, rozhodné právo a evropské dědické osvědčení*. [online]. 13. 8. 2007. [cit. 29. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:jl0070&rid=1>>.

Předpisy a mezinárodní smlouvy:

Bruselská úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968. In: CURIA [Právní informační systém]: Soudní dvůr Evropské unie. [cit. 28. ledna 2015]. Dostupné z < <http://curia.europa.eu/common/recdoc/convention/en/c-textes/brux-idx.htm>>.

Dohoda o jednotném patentovém soudu (2013/C 175/01). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:175:0001:0040:CS:PDF>>.

Haagská úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu. In: Haagská konference mezinárodního práva soukromého [online]. [cit. 27. ledna 2015]. Dostupné z <<http://www.hcch.net/upload/conventions/txt37en.pdf>>.

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, ve znění Lisabonské smlouvy. [online]. [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20555>>.

Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. [online]. [cit. 10. října 2014]. Dostupné z <http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf>.

Nariadení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000R1346&rid=6>>.

Nariadení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R0044&rid=23>>.

Nariadení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R1206&rid=23>>.

Nariadení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Brusel IIbis). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003R2201-20050301&rid=1>>.

Nariadení EP a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské

unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0805&rid=15>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1896&rid=9>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0861&rid=4>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1393&rid=4>>.

Nariadení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0004&rid=24>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady č. 1257/2012 ze dne 17. prosince 2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. ledna 2014]. Dostupné z: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1257&rid=3>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 10. října 2014]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&rid=7>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 542/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 1215/2012, pokud jde o pravidla použitelná pro Jednotný patentový soud a Soudní dvůr Beneluxu. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015]. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0542&rid=1>>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, [In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 28. března 2015].

Dostupné z < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0650&rid=4>>.

Rozhodnutí Rady o schválení Haagské úmluvy ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 27. ledna 2015]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0887&from=CS>>.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. října 2014].

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. ledna 2015].

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. ledna 2015].

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce „Nařízení Brusel I a jiné procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého“ se zaměřuje na rozbor problematiky, kterou naznačuje její název.

Evropská procesní právní úprava mezinárodního práva soukromého naznala v posledních přibližně patnácti letech poměrně výrazných změn. Vzhledem k uplatňování principů volného pohybu osob, kapitálu, zboží a služeb, jednoho ze základních kamenů, na kterém je postaven jednotný trh a celá Evropská unie, se rozvíjí i potřeba co nejsnazšího uplatňování práva přes hranice členských států. To se v procesní oblasti děje především prostřednictvím přijímání nástrojů sekundárního práva Evropské unie, a to nařízení. Nejvýznamnějším a nejpoužívanějším procesním předpisem evropského mezinárodního práva soukromého bylo donedávna nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o soudní příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, které bylo od 10. ledna 2015 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Předmětem předložené práce je zkoumání procesních předpisů evropského mezinárodního práva soukromého se zaměřením zejména na Nařízení Brusel I a zásadní změny zavedené novým nařízením. Jedná se především o zrušení doložky vykonatelnosti (*exequatur*), posílení prorogačních dohod a jejich úprava ve vztahu k litispendenci, upravení litispendence ve vztahu ke třetím státům, úprava předběžných opatření a vymezení hranice pro rozhodčí řízení.

Dále se práce zabývá jinými procesními předpisy evropského mezinárodního práva soukromého, a to nejpodstatnějšími nařízením. Změny provedené v Nařízení Brusel I bis do určité míry ovlivňují i tyto jiné procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého.

Abstract

Topic of this diploma thesis is "Brussels I Regulation and other procedural laws of European private international law". The thesis focuses on the analysis of the problems that its name suggests.

The procedural rules of private international law underwent during the past fifteen years relatively significant changes. Due to the application of the principles of free movement of persons, capital, goods and services, it results necessary to develop effective instruments for performing the law accross the member states borders. It occurs in procedural area primarily through the adoption of instruments of the European secondary legislation, particularly through regulation. The most important and most widely used procedural rules of European private international law was until recently Regulation (EC) no. 44/2001 of the 22nd December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, which was since the 10th of January 2015 replaced by the regulation of the European Parliament and Council Regulation (EU) no. 1215/2012 of the 12th December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters.

The subject of this paper is to examine the procedural rules of European private international law with a particular focus on the Brussels I Regulation and the fundamental changes introduced by the new regulation. This is especially the abolition of *exequatur*, strengthening the prorogation agreements and their treatment in relation to *lis alibi pendens*, editing *lis alibi pendens* in relation to third countries, the adjustment of interim measures and demarcation of the border arbitration.

Furthermore, the diploma thesis deals with other procedural rules of European private international law. Changes made to the Brussels I Regulation bis also affect other procedural rules of European private international law.

Název práce v anglickém jazyce

Brussel I Regulation and other procedural laws of European private international law

Klíčová slova

Nářízení Brusel I, uznání, volba soudu

Key Words

Brussels I Regulation, recognition, choice of court